Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 779 — ՇԱԲԱԹ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ 1886 / 21 (Ն. Տ.) ՕԳՈՍՏՈՍ 1886 — 21 ՁԻԼԳԱՏԻ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Nôradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ,

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	գահեկան արժէք	200
» » Վեցամսեայ	» »	100
» » Եռամսեայ	» »	50
Գաւառաց » եւ տեղական թղթատարով՝ տարեկան	» »	240
Գաւառաց հասարակ եւ տեղական թղթատարով՝ վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	ֆրանկ	56
» » վեցամսեայ	»	28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Խմբագրութեանս զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չառնուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Ageney place Karakeuy Deïrmen Han à Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՌՈՆ ՆԻԿՈԼԱՅԻ Ի ՎԵՐԱՅ ՌՈՒՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՄԱՊԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Հայ ազգը, բազում տարիներէ հետէ որ կը զբաղի էջմիածնի Հայրապետութեան կենսական խնդրով, չէր ունեցած թակարդ առիթ այնչափ լիովին տեղեկանալու յարմ մասին ռուս կառավարութեան քաղաքական ակդրանց, տեսութենց եւ նկատմանց, որչափ Պառոն Նիկոլայիի Պաշտօնագիրն, հրատարակեալ մեր հինգշաբթի աւուր թուով, այժմ մեզոց կրնծայէ տեղեկանալու ամենայն մանրամասնութեամբ եւ ամենայն հաւատարմութեամբ։ (*)

Այդ Պաշտօնագիր պատմական աւադ կարեւորութիւն մ'ունի թէ անցեալն եւ թէ ապագային համար։ Կը բովանդակէ սրամիտ ռուս քաղաքագէտի մը ոչ միայն անձնական հայացքներն, այլ և՝ իբրեւ պատմական տեսութիւն իւր կառավարութեան հետեւած ուղղութիւնն համայն հայ ազգը շահագրգռող ամենամեծ խնդրոյ մը վրայ։

Այդ Պաշտօնագրոյ մէջ կան նշանակելի իրողութիւններ ու յայտարարութիւններ, զորս կարժէ արձանագրել ուշի ուշով. կան սիալ ըմբռնումներ ու ամբաստանութիւններ, զորս պարտ է ջրել կամ ճշդել. և վերջապէս, կայ՝ ի մասին Էջմիածնի Հայրապետութեան կառավարական գործողութեան բովանդակ հիմնագիր մը, զոր հարկ անհրաժեշտ է ի հաշիւ առնուլ մեր ապագայ որոշմանց ու գործողութեանց մէջ։

Կաւկասոյ Փոխարքայութեան նախկին Քաղաքական Դիւանին Տնօրէնն, իւր այս երկայն Տեղեկագրով, նախ կը պատմէ մինչեւ Գէորգ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը ռուս կառավարութեան հետեւած ընթացքը, կը նշանակէ այն տեսութիւնները և ակնկալութիւնները որոց վրայ հիմնեալ էր այդ ընթացք, և ապացուցանելով թէ կառավարութեան հաշիւք ի դերեւ ելած են Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսաց բռնած ուղղութեամբ, կը ներկայացնէ տարբեր կարգի տեսութիւններ և կ'առաջարկէ ինչ ինչ նոր միջոցներ, որպէս զի ապագային մէջ կաթողիկոսական ընտրութեան մեծ խնդիրը Ռուսիոյ շահուց աւելի նպաստաւոր երեւոյթ առնու։

Պառոն Նիկոլայիի յայտարարութեանց մէջ մեր ամենէն աւելի և ամենէն առաջ ուշադրաւ կը համարինք զայն, որ կը վերաբերի Կ. Պոլսոյ հայ հասարակութեան հակառուս ուղղութեան։ Ոմանք անիրաւապէս կ'ամբաստանեն Կ. Պոլսոյ հայ հասարակութիւնը թէ ռուսական հովերէ կը շարժի, ռուսական հակումներ կը ցուցնէ, և այլն։ Բայց ռուս կառավարութեան այդ ուշիմ պաշտօնեայն բոլորովին տարբեր եզրակացութեան մը յանգած է։ Մէկ ծայրէն միւսն իւր Տեղեկագիր ամբաստանագիր մ'է Կ. Պոլսոյ Հայոց գործիչ մարմիններուն դէմ, իրենց հակառուս ոգւոյն և հակառուս ընթացքին համար, որք ի դերեւ հանած են կաթողիկոսական խնդրոյ մէջ ռուս կառավարութեան շատ մը հաշիւները։ Պառոն Նիկոլայիի տեսութեան պատմական մասը պատմութիւնն է մեծ յուսավրիսման մը, զոր ռուս կառավարութիւնը կրեր է այս խնդրոյ մէջ։ Ի՛նչ յոյսերով ռուս կառավարութիւնը զիջումներ ըրաւ Կ. Պոլսոյ հայ հասարակութեան պահանջմանց Մատթէոս եւ Գէորգ կաթողիկոսաց ընտրութեան պահուն, և ո՛րչափ ի դերեւ ելան այդ յոյսեր, —այս է գլխաւոր նիւթն Պառոն Նիկոլայիի պատմութեան։

Պառոն Նիկոլայիի պատմութեան բոլոր այն մասեր որք կը վերաբերին Կ. Պոլսոյ հայ հասարակութեան հակառուս ուղղութեան, պատուաբեր վկայութիւն մ'են այդ հասարակութեան համար։ Բայց Պառոն Նիկոլայիի Տեղեկագրէն շատ յառաջ ռուս կառավարութիւնն իւր կարգ մը տնօրինութեամբք ապացուցած էր արդէն թէ ի՛նչ աչքով կը նայի Կ. Պոլսոյ հայ հասարակութեան ազգային ուղղութեան։ Ո՞չ ապաքէն այդ հասարակութեան հանրային փարթիքը ներկայացնող գլխաւոր թերթերը, նախ Մ-ոէ. և յետոյ Աբէ-եէ, բոլորովին արգիլուեցան Ռուսիա մտնելէ, և տակաւին նոյն արգելքին տակ են։

Պառոն Նիկոլայիի Տեղեկագրոյն մէջ նշանակելի երկրորդ պարագան է մեծ կարեւորութիւնն, զոր ռուս կառավարութիւնը կուտայ Էջմիածնի Աթոռոյն զանազան տեսութեամբք։ Ոմանք այնպէս կը ներկայացնէին խնդիրն իբր զի ռուս կառավարութիւնը, նիւթական այժն իւր կողմ ունենալով, չդբաղիր Էջմիածնի Հայրապետութեան խնդրով, կարեւորութիւն չի տար։ Ընդհակառակն, Պառոն Նիկոլայի ցոյց կուտայ մեզ թէ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան վերաբերեալ ամեն խնդիրք, մինչեւ իսկ յետին մանրամասնութիւնք, յատուկ խնամով կը նշանակուին և ուշադրութեան կ'առնուին կառավարութեան կողմէ, և թէ այդ մասին ամեն տնօրինութիւն մանր քննութեան արդիւնք է, և ամեն քայլ հաշուով ու չափով կ'որոշուի։ Այս վկայութիւն կրնայ շղթել Հայոց փառասիրութիւնը։ բայց միանգամայն պարտ կը դնէ նոցա վրայ՝ ամենայն շրջահայեցութեամբ նկատել այնպիսի խնդիր մը, որոյ վրայ յատուկ քաղաքականութիւն մ'ունենալու և զայն ըստ պարագայից փոփոխելու պէտքը կը զգայ մեծաղօր կայսրութիւն մը։

Պառոն Նիկոլայիի Տեղեկագրէն դրեթէ առաջին անգամ կ'իմանանք թէ Բեռլերսպուրգի Կեդրոնական կառավարութիւնն և Կաւկասոյ Վարչութիւնը ճշդիւ մի և նոյն տեսութեամբ չէին շարժեր Հայոց Հայրապետութեան մասին։ Կաւկասոյ Վարչութիւնը կուզեր աւելի մօտէն ճնշել Հայրապետական Աթոռին վրայ, և Թուրքիոյ Հայոց իրաւունքները խնդրոյ ներքեւ թողուլ, մինչ Կեդրոնական Կառավարութիւնը կը նախընտրէր աւելի մեղմ և թոյլատու ընթացք մը թէ՛ Հայրապետութեան և թէ՛ Թուրքիոյ Հայոց նկատմամբ, յուսալով այսու իրեն կալել Կաթողիկոսներն, և Թուրքիոյ Հայերը շահիլ իւր ուրոյն նպատակաց։

Կեդր. Կառավարութեան այս ակնկալութեանց ի դերեւ ելնելն իրաւունք կուտայ Պառոն Նիկոլայիի ջատագովելու տարբեր բարաքականութիւն մը, և փորձով գիտենք թէ Գէորգ Կաթողիկոսին վախճանէն յետոյ աւելի Կաւկասոյ Վարչութեան հայեացքներն ի կիր առնուեցան, քան Կեդր. Կառավարութեան նախկին հաշտարար հայեացքները։ Պառոն Նիկոլայիի յանձնարարութիւնք գէթ մասամբ գործադրուած են արդէն. օրինակի համար, Սիսոնն եթէ հոգելոյս Տ. Ներսէս Պարտիրքի կաթողիկոսական ընտրութենէն յառաջ իւր հրաւիրագիրը ուղղակի Կ. Պոլիս զրկեց, յաջորդ ընտրութենէն առաջ յարաբերութեան մտաւ Թուրքիոյ Հայոց մէն մի թեմին հետ, առանձինն յղելով առ իւրաքանչիւրն ուղղեալ հրաւիրագիրը։

* * *

Կը սահմնք կ'անցնինք Պառոն Նիկոլայիի Տեղեկագրին ինչ ինչ մասանց վրայէն, որոց ամենուն վրայ մէկէն խօսիլ չի ներեր խմբագրական յօդուածի մը անձուկ սահմանն, և կանգ կ'առնունք առ այժմ այն մասի վրայ որ կը քննադատէ Կ. Պոլսոյ Հայոց Ազգ. Ժողովոյն ինչ ինչ կարգադրութիւնները Կաթողիկոսական ընտրութեանց առթիւ։ «Ի՞նչպէս կարելի է որ, կը հարցունէ, Թուրքիոյ Հայոց թեմերուն թիւը մէկ կաթողիկոսական ընտրութենէն միւսը 45 էն 65 ի կը բարձրանայ,» և չի վրանիր յայտարարել թէ այս թեմերու մէկ մասը կեղծ են, ձայնից առաւելութիւն ունենալու շահադէտ նկատումով յերիւրուած, և իբրեւ հակապատկեր կը նշանակէ Ռուսիոյ Հայոց թեմերուն ընդարձակութիւնը։

Պառոն Նիկոլայիի այս քննադատութիւնք քանի մը բացորոշ սխալներու հետեւանք են։

Եթէ Մատթէոսի ընտրութեան ժամանակ 45 և Գէորգի ընտրութեան ժամանակ 65 թեմեր ցուցուեցան, միակ պատճառն այն է թէ առաջնոյն ընտրութեան պահուն, (Սահմանադրութեան հաստատումէն առաջ,) Կ. Պոլսոյ ժողովները Կիլիկիոյ և Աղթամարի թեմերէն ներկայացուցիչ չունէին. մինչ Սահմանադրութեան հաստատումէն յետոյ, Կիլիկիոյ և Աղթամարայ 20 թեմեր միանալով միւս 45 ին հետ, Ազգ. ժողովն օրինաւոր ներկայացուցիչ եղած էր 65 թեմերու։

Դարձեալ այս թեմերու փոքրութեան, աշխարհագրական քարտէսին վրայ ակնարկ մը ցոյց պիտի տայ թէ Թուրքիոյ Հայք, ցրուեալ յՕսմ. Հայաստան, ի Միջագետս, ի Բրդաստան, ի Կիլիկիա, ի Փոքր Ասիա, յեդիպտոս, ի Բուլգարիա և ի Պալկարիա, ընդարձակ տարածութեան մի վրայ բնակեալ են, որովի հարկէ սակաւաթիւ խմբեր ուրոյն թեմ մ'եղած են՝ հեռաւոր Առաջնորդներէ կախում չունենալու համար։ Ռուսահայոց մէջ Պեսարաբիոյ և Ղրիմէ-խանու մասնաւոր թեմերն ի բաց թողլով, հայաբնակ չորս թեմերը բաղկացեալ են Հայոց հոծ բազմութեամբ մը, որ բնակած երկրին մէկ ծայրէն միւսն երկարաձգոյն հեռաւորութիւնը մէկ եօթնեակը չանցնիր, մինչ Պարտատ ցնիկովիդիա, կամ Կարինէն ցՀալէպ, կամ Ամինթապէ ցԳիլիպէ և կամ Վանէն ցԻզմիր, 30-40 աւուրց միջոց հեռաւորութիւն կայ հայաբնակ թեմերու մէջ։ Այս պայմանաց մէջ, բնական հարկ մ'է, ամեն երկրի մէջ ճանչուած, թէ Թուրքիոյ Հայոց ընդարձակ թեմերն ալ՝ [illegible]։

Անտեղի է Պառոն Նիկոլայիի ենթադրութիւնը թէ անթեմ և անժողովուրդ Եպիսկոպոսներ՝ իբրեւ Վանահայր թեմական նշանակուած են Թուրքիոյ Հայոց 65 վիճակներու կարգին մէջ։ Եթէ մեր բոլոր Վանահարք նշանակուէին իբրեւ կաթողիկոսական ընտրող, Թուրքիոյ Հայոց ընտրողներուն թիւը քանի մը հարիւրի կը բարձրանար։ Ճշմարտութիւնն այն է թէ 65 վիճակաց մէջ պարունակեալ են այն Վանահարք միայն որք թեմ և ժողովուրդ ունին, և յայտնի է, ըստ հնաւանդ դրութեան Հայ Եկեղեցւոյ, թէ այսպիսի Վանահարք Առաջնորդաց հետ համահաւասար իրաւունք ունին մասնակցելու կաթողիկոսի ընտրութեան։

Զենք ժխտեր թէ մեր թեմերէից սահմանք կրնան և պարտի ճշդուիլ ըստ պահանջման այժմեան պայմանաց։ Բայց այս ճշդման գործողութիւնը կատարելու իրաւունք ունեցող մը եթէ կայ, այն ալ Պառոն Նիկոլայիի նշանակած ռուս հիւպատոսները չեն անշուշտ։ Թեմերու սահմանաց վերակազմութեան խնդիրն արդէն գրաւած է մեր վարչական մարմնոց ուշադրութիւնն, և յատուկ Յանձնաժողով մը ստանձնած է զայս գործ։ Բայց ինչ որ ալ լինին ապագայ վերակազմութեան արդիւնքները, պէտք է ըսենք միանգամ ընդ միշտ թէ անհիմն են Պառոն Նիկոլայիի անբարեմիտ ենթադրութիւնք ընդդէմ այժմեան բաժանման մեր թեմերէից։

Պառոն Նիկոլայի շատ կը զբաղի Թուրքիոյ Հայոց թեմերուն թուով, այն պատճառաւ զի իւր տեսութեանց գլխաւոր եզրակացութիւնը սա է թէ, այսուհետեւ ռուս կառավարութիւնը բնաւ ընդունելու չէ որ Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովն յաւակնի լինել ներկայացուցիչ բոլոր քուէից Թուրքիոյ Հայոց։ Ցայսմ մասին եւս Պառոն Նիկոլայիի յանձնարարութիւնք ճշդիւ գործադրեցան կաթողիկոսական վերջին երկեակ ընտրութեան մէջ, և ամեն ինչ ցոյց կուտայ թէ ռուս կառավարութիւնն հաստատ պիտի կենայ թեմական ուրոյն մասնակցութիւն պահանջելու Պալպեթենական հիման վրայ։

Բայց ի՞նչ նպատակաւ ռուս կառավարութիւն այսչափ նախանձայուզութիւն կը ցուցնէ գործադրել տալու Թուրքիոյ գաւառացի Հայոց ընտրողական իրաւունքն ապագայ կաթողիկոսական ընտրութեանց մէջ։ «Օրէնքին վերհսկաւորութիւն» յարգելը տալու պատճառնակա՞ն նպատակաւ։ —Ո՛չ, ո՛չ։ Պառոն Նիկոլայի անխոնջապէս կը պատռէ ամեն վարագոյր, մանթէմագիրական ճշդութեամբ կը պարզէ ամեն խորհուրդ։ Պէտք է մէն մի թեմէ զատ պատգամաւոր պահանջել, զի «էջմիածնի մէջ շատ առաւել հեշտ կը լինի «առանձին տաճկական թեմերի պատ«գամաւորաց ձայները մեզ հաճելի «անձնաւորութեան վրայ ուղղել, քան «թէ դէպ ի մեզ յանկուցանել Կ. Պոլ«սոյ Հայերին, երբ նրանց ընտրելին «հաւանութիւն չգտնէ մեր Կառավա«րութենից», — և զի, Պառոն Նիկոլայիի տեսութեամբ, բացատրեալ բազում ուրեք իւր Տեղեկագրոյ մէջ, «Փոքրն Ասիոյ Հայք աւելի դիւրաւ կրնան շահուիլ Ռուսիոյ կողմն և նորա դիտմանց համեմատ շարժիլ կաթողիկոսական խնդրոյ մէջ ալ, քան Կ. Պոլսոյ Հայերը։»

Կարդալով այս միամիտ դիտողութիւններ, անկնար է չհարցունել. «Արդեօք նոր յուսալրիպում մը չը՞սպասեր այն Կառավարութեան, որոյ շահերն այսպէս ջերմագինս կը ջատագովէ Պառոն Նիկոլայի։ Արդեօք գաւառաց Հայք Կ. Պոլսոյ Հայոց չափ ի դերեւ չպիտի հանեն ռուս բարաքականութեան հաշիւները։» — Դիտենք թէ ազգային ոգին Կ. Պոլսոյ Հայոց մեծաշնորհը չէ։ Դիտենք թէ հայաբնակ գաւառաց քիչ շատ ուսեալ և ողջամիտ դասն, որ ազգային գործոց վարչութեան մէջ վճռական դերն ունի մեն մի գաւառի մէջ, նրաւաղ հակառուս չէ քան Կ. Պոլսոյ Հայոց ողջամիտ դասն։ Եւ եթէ ցարդ Կ. Պոլսոյ Հայք դիտցան, հանդէպ Իկնադիէֆներու, Տոնտուրքի-Բորսաքոֆներու և Նիկոլայիներու, վնասորիկ ազգային ուղղութենէն ի մասին Հայրապետութեան Էջմիածնի, միթէ չտեսա՞նց լաւատեսութիւն է յուսալ թէ մեր գաւառացի եղբարք եւս ո՛չ նուազ պիտի առաջնորդուին նոյն ազգային ոգւէն, եթէ օր մը կոչուին գործօն դեր մը ստանձնել կաթողիկոսական ընտրութեանց մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ. Սէնի Եղեռնադատ Ատենին առջեւ օգոստ 12ին երկու քաղաքական դատաստաններ տեղի ունեցան։

Պոնապարդեան խմբագիր մը կ'ամբաստանուէր ժողովուրդն յապստամբութիւն գրգռելուն համար, և Տիէ. Լուիկ Միշէլ կ'ամբաստանուէր ամբոխն ի մարդասպանութիւն յորդորելուն համար։ Պոնապարդեան խմբագիրն, անոնց թերթի մը մէջ, Հանրապետութեան տարալուծմը կը պահանջէր ամենախիստ բառերով։ Կը յորդորէր ժողովուրդը՝ լեցնել իւր հրացան, և պատրաստ լինել ի մեռական ժամուն։ Ընդհ. Դատախազին տեղեկատուութենէն յետոյ, խմբագրին փաստաբանն յայտնեց թէ պոռնարդեան թերթին ընդդատեալ յօդուածը բառ առ բառ ընդօրինակութիւն մ'էր Վիքթոր Հիւկոյ Պ-ոէ-ի անուն քերթուածոյ հաւաքածոյին Յառաջաբանութեան մէկ մասին, սա տարբերութեամբ որ «Կայսրութիւն» բառին տեղ «Հանրապետութիւն» բառը դրուած էր։ Երդուեալք ծիծաղեցան՝ ո՛չ ոք միտքն կրնար անցնել դատապարտել զՎիքթոր Հիւկո, և խմբագրին ազատ թողուցին։

Լուիկ Միշէլ սգալեաց էր իւր մօր մահուան պատճառաւ։ Ամբաստանագիրը կըսէր թէ յանիս շեն ի Բաթիլ, Տրքաւվիլի գործադրելին ի պատանութիւն գիշերի մը մէջ, Լուիկ Միշէլ բացագանչած էր թէ. «Զմեզ կառավարողք գողեր և աւազակներ են. Ջո՛ւրը նետենք, ջո՛ւրը նետենք այդ մարդիկ»։ Լուիկ Միշէլ խօսք առնելով, նախ գոհութիւն յայտնեց պոռնարդեան խմբագրին անպարտ արձակման համար։ զի, կարծեաց տարբերութենէն հակառակ, ինք գրելու և խօսելու ազատութեան կողմնակից է։ Դատաւորին հարցմանց ի պատասխան, ըսաւ. «Ես չարտասանեցի այդ բառերը։ Բռնութիւն չառաջադրեցի, բայց ո՛չ այդ բառերով։ Ես Անիշխանական մ'եմ, և կրնաք դատապարտել զիս իմ գաղափարացս և բռնութեան չառաջադրութեանս համար, բայց մի՛ վերագրիք ինձ ինչ որ չեմ խօսած։ Զանազի ապագայն դուշնկել, և ներկայն սեւազոյնս նկարեցի։»

Ընդհ. Դատախազն յիշեցուց ամբաստանելոյն արդէն դատապարտութիւններ կրած լինելն, իւր բանախօսութենց մեծ ամբոխի մը ներկայ դտնուիլն, և Երբեմն օրն երեք անգամ կրկնօր բանախօսութիւններ արտասանելն, և պահանջեց նորա դատապարտումն յօրինակ այլոց։

Լուիկ Միշէլ որ փաստաբան չունէր, առերդուեալ ուղղելով խօսքն, արդարացուցիչ բեկանիչական դեր, վարդապետն նկարագրեց ընկերութեան ապագայ վիճակն՝ ընարկիւ յաջողութեան ընկերվարական գաղափարաց, և արդի պայմանաց մէջ փոքրիկ խանութպաններուն ու գործաւորներուն հաւասարապէս տառապելուն վրայ խօսեցաւ։

Երդուեալք մեղմացուցիչ պարագայիւք յանցապարտ վճռեցին։ Դատաւորը ըստ ամենայն բանախօսութեան և 100 ֆր. տուգանքի դատապարտեց զԼուիկ Միշէլ։ Անիշխանականուհին ծիծաղելիս Երբ լսեց իւր դատավճիռ։ Երբ ինոց տրուեցաւ իրեն թէ երեք օր պայմանաժամ ունի վճռաբեկութիւն պահանջելու, յայտնեց թէ չպիտի դիմէ վերաքննութեան, այլ պիտի գործածէ այդ երեք օրեր իւր հրատարակչաց հետ համաձայնելու իւր երկոց հրատարակման համար։

—)(14)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ

ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԱՆԾԱՆՕԹ ՏԵՍԱԿԷ ՊԱԼԷՆԱ ՄԸ

—Կամ, աւելի ճիշդ խօսելով, մեր հըսկայ Նարվալին վրայ։

—Չեմ հասկնար, Նէ՛մ։

—Եւ չուտով հասկցայ թէ ինչո՛ւ համար իմ գեղարդս չէր կրցած ծակել նորա մորթը։

—Ինչո՞ւ համար, Նէ՛մ, ինչո՞ւ համար։

—Անոր համար որ այդ գազանը, պարո՛ն դատաւոր, պողպատեայ տախտակէ չինուած է։

Ասա պէտք է որ խելքս յիս ժողեմ, յիշողութիւնս արթնցնեմ, եւ իմ արդէն ըսածներս ինքնին ուղղեմ։

Քանատացիին վերջին խօսքերն յանկարծական յեղաշրջում մ'արտադրեր էին ուղղիս մէջ։ Իսկոյն մեզ ապաստան եղող կէս մարմեալ էակին կամ նիւթին կատարն ելայ։ Ոտքովս զննեցի, և տեսայ որ կարծր եւ անթափանցելի մարմին մ'էր, եւ ոչ այն կակուղ գոյացութիւնն յորմէ կը բաղկանան ծովային յաղթ ասնաւորք։

Բայց այս կարծր մարմին կրնար ոսկրոտ պատեան մը լինել նախաջրհեղեղեան կենդանեաց պատեանին նման, եւ ինձ ալ ուրիշ բան չէր մնար ընել, բայց միայն երակենցաղ ողնոց կարգը դասել զայս հրէշ, այն է կրիայից կամ մէկտուեանց։

Բայց ո՛չ։ Զիս կրող սեւորակ կրնանն ողորկ էր, յղկեալ էր եւ ոչ թեփաւոր։ Մետաղային հնչիւն մը կը հանէր զարնուած ժամանակ, եւ թէպէտ անհաւատալի է, կարծես թէ բեւեռաւոր երկաթեայ տախտակներէ չինուած էր։

Տարակոյս կարելի չէր։ Կենդանին, հրէշը, բնական երեւոյթն, որ բովանդակ գիտնական աշխարհի մտահոգութիւն պատճառած, երկու կիսադարոց Նաւազներուն երեւակայութիւնը գրգռած ու շփոթած էր, հարկ էր խոստովանիլ թէ առաւել զարմանահրաշ երեւոյթ մ'էր, մարդկային ձեռաց երեւոյթ մ'էր։

Անենէն առասպելական, ամենէն գիւցազանական էակի մը գոյութեան գիւտը չէր կրնար այս ասոիման հիացնել միտքս։ Ամարչէն եկած հրաշալիք մը դիւրաւ կը հասկցուի։ բայց յանկարծ աչքի առջեւ գտնել մարդու ձեռօք եւ դաղտնաբար կատարուած անհնարին մը, ապշութիւն կը պատճառէ մտաց։

Վարանման տեղի չկար։ Տեսակ մ'ընդծովեայ նաւու մը կրնային վրայ էինք, որ, ըստ կարի ըրած դատողութեամբս, պողպատեայ անհեթեթ ձկան մը ձեւն ունէր։ Նէմ Լանտի համոզումն էր այս։ Քոնսէյլ և ես ալ համաձայնեցանք անոր հետ։

«Բայց յանկարծ, ըսի, այս նաւ կամ ծը-փին կղզեակ՝ շարժիչ մեքենայ մ'եւ զայն գործածող մարդիկ պարտի ունենալ իւր մէջ։

—Տարակոյս չկայ, պատասխանեց շամփրիշն, և տակաւն երեք ժամէ ի վեր է որ կը բնակիմ ատ, եւ տակաւին կենդանութեան նշան մը չտեսաւ։

—Զբաղե՞ց։

—Ո՛չ, պարոն Արոնաքս Ալէաց վրայ կը ծիպայ, բայց չխլրտիր։

—Սակայն գիտենք աներկբայաբար թէ մեծ արագութիւն ունի։ Արդ, որովհետեւ այդ արագութիւնն արտադրելու համար մեքենայ մը պէտք է, եւ մեքենայն վարելու համար ալ մեքենավար մը, կ'ենթադրացնեմ... թէ մեր կեանքը փրկուած է։

—Հը՛, ըրաւ Նէմ Լանտ կասկածոտ ձայնիւ։

Նոյն վայրկենին, եւ իբր իրաւունք տալու համար իմ ըրած խորհրդածութեան, եռացուցմ մը տեսնուեցաւ այս տարօրինակ մարմնոյն եւտեւի կողմն, որոյ մէջ մեքենայն անշուշտ պատուակ մ'էր, եւ սկսաւ շարժիլ։ Հաշիւ ժամանակ սպենցանք նորա վերադրոյն մասին կասիլ, որ ութսուն անոթիմետրի չափ բարձր էր ծովուն երեսէն։ Ցոյժ բարեբաղդաբար, արագութիւնը չափազանց չէր։

«Ցորչափ այսպէս հորիզոնաբար նաւարկէ, մտմաց Նէմ Լանտ, ըսելիք չունիմ։ Բայց երբոր մարձելու հանդիպի, կրնամ ասել թէ մեր դրութիւնը կարի անհարմար է։ Ուրեմն հարկ անհրաժեշտ էր հաղորդակցիլ այդ մեքենային մէջ փակեալ էակաց հետ։ Ուստի ծակ մը, կափարիչ մը, փեղկ մը փնտռեցի մակերեւոյթին վրայ, բայց երկաթեայ տախտակաց զուգերուն վրայ ամրապէս դամուած թիւեռներուն շարքն ողորկ էր եւ միաձեւ։

Նոյն միջոցին լսեցինն ալ հորիզոնէն վար լղնելով մեզ խոր մտածի մէջ թողուց։ Ուստի այդ ընդծովեայ նաւուն մէջ մտնելու ճար մը գտնելու համար՝ պէտք եղաւ առաւօտեան լուսոյն սպասել։

Այսպէս, մեր փրկութիւնն այդ զարմանալի գործիքը փարող ծածուկ զեկավարաց քամահարելն միայն կախեալ էր։ եթէ մխրճէին, մեր գործը կը լմնար։ Այս պարագայն ի բաց առեալ, տարակոյս չունէի թէ պիտի կրնայինք վերջապէս յարաբերութեան մտնել անոնց հետ։ Վասն զի եթէ իրենք չէ՛ն հիներ իրենց համար պէտք եղած օդն, հարկաւ մերթ ընդ մերթ ծովուն երեսը պիտի ելնէին իրենց ընչերից օդին մնացածը նորոգելու համար։ Ուրեմն հարկաւ ծակ մը կամ դուռ մը կար, որով նաւուն ներքնակողմն հաղորդակցութիւն կ'ունենար մթնոլորտին հետ։

Իսկ Ֆարակրի հրամանատարին ձեռամբ փրկուելու յոյսն խսպառ ի բաց թողուլ պէտք էր։ Մեք դէպ յարեւմուտք կը քըշուէինք, եւ հաշիւ կ'ընէի որ մեր արագութիւնն, համեմատաբար չափաւոր, ժամը տասներկու մղոնի կը հասնէր։ Պուտուակը չափագիտական կանոնաւորութեամբ կը բախէր ալիքները, մերթ ընդ մերթ ջուրէն դուրս ելնելով եւ փոսփորափայլ ալիքներն լայնի անբարեմիտ ենթադրութիւնք ընդդէմ այժմեան բաժանման մեր թեմերէից։

Պառոն Նիկոլայի շատ կը զբաղի Թուրքիոյ Հայոց թեմերուն թուով, այն պատճառաւ զի իւր տեսութեանց գլխաւոր եզրակացութիւնը սա է թէ, այսուհետեւ ռուս կառավարութիւնը բնաւ ընդունելու չէ որ Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովն յաւակնի լինել ներկայացուցիչ բոլոր քուէից Թուրքիոյ Հայոց։ Ցայսմ մասին եւս Պառոն Նիկոլայիի յանձնարարութիւնք ճշդիւ գործադրեցան կաթողիկոսական վերջին երկեակ ընտրութեան մէջ, և ամեն ինչ ցոյց կուտայ թէ ռուս կառավարութիւնն հաստատ պիտի կենայ թեմական ուրոյն մասնակցութիւն պահանջելու Պալպեթենական հիման վրայ։

Բայց ի՞նչ նպատակաւ ռուս կառավարութիւն այսչափ նախանձայուզութիւն կը ցուցնէ գործադրել տալու Թուրքիոյ գաւառացի Հայոց ընտրողական իրաւունքն ապագայ կաթողիկոսական ընտրութեանց մէջ։ «Օրէնքին վերհսկաւորութիւն» յարգելը տալու պատճառնակա՞ն նպատակաւ։ —Ո՛չ, ո՛չ։ Պառոն Նիկոլայի անխոնջապէս կը պատռէ ամեն վարագոյր, մանթէմագիրական ճշդութեամբ կը պարզէ ամեն խորհուրդ։ Պէտք է մէն մի թեմէ զատ պատգամաւոր պահանջել, զի «էջմիածնի մէջ շատ առաւել հեշտ կը լինի «առանձին տաճկական թեմերի պատ«գամաւորաց ձայները մեզ հաճելի «անձնաւորութեան վրայ ուղղել, քան «թէ դէպ ի մեզ յանկուցանել Կ. Պոլ«սոյ Հայերին, երբ նրանց ընտրելին «հաւանութիւն չգտնէ մեր Կառավա«րութենից», — և զի, Պառոն Նիկոլայիի տեսութեամբ, բացատրեալ բազում ուրեք իւր Տեղեկագրոյ մէջ, «Փոքրն Ասիոյ Հայք աւելի դիւրաւ կրնան շահուիլ Ռուսիոյ կողմն և նորա դիտմանց համեմատ շարժիլ կաթողիկոսական խնդրոյ մէջ ալ, քան Կ. Պոլսոյ Հայերը։»

Կարդալով այս միամիտ դիտողութիւններ, անկնար է չհարցունել. «Արդեօք նոր յուսալրիպում մը չը՞սպասեր այն Կառավարութեան, որոյ շահերն այսպէս ջերմագինս կը ջատագովէ Պառոն Նիկոլայի։ Արդեօք գաւառաց Հայք Կ. Պոլսոյ Հայոց չափ ի դերեւ չպիտի հանեն ռուս բարաքականութեան հաշիւները։» — Դիտենք թէ ազգային ոգին Կ. Պոլսոյ Հայոց մեծաշնորհը չէ։ Դիտենք թէ հայաբնակ գաւառաց քիչ շատ ուսեալ և ողջամիտ դասն, որ ազգային գործոց վարչութեան մէջ վճռական դերն ունի մեն մի գաւառի մէջ, նրաւաղ հակառուս չէ քան Կ. Պոլսոյ Հայոց ողջամիտ դասն։ Եւ եթէ ցարդ Կ. Պոլսոյ Հայք դիտցան, հանդէպ Իկնադիէֆներու, Տոնտուրքի-Բորսաքոֆներու և Նիկոլայիներու, վնասորիկ ազգային ուղղութենէն ի մասին Հայրապետութեան Էջմիածնի, միթէ չտեսա՞նց լաւատեսութիւն է յուսալ թէ մեր գաւառացի եղբարք եւս ո՛չ նուազ պիտի առաջնորդուին նոյն ազգային ոգւէն, եթէ օր մը կոչուին գործօն դեր մը ստանձնել կաթողիկոսական ընտրութեանց մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ. Սէնի Եղեռնադատ Ատենին առջեւ օգոստ 12ին երկու քաղաքական դատաստաններ տեղի ունեցան։

Պոնապարդեան խմբագիր մը կ'ամբաստանուէր ժողովուրդն յապստամբութիւն գրգռելուն համար, և Տիէ. Լուիկ Միշէլ կ'ամբաստանուէր ամբոխն ի մարդասպանութիւն յորդորելուն համար։ Պոնապարդեան խմբագիրն, անոնց թերթի մը մէջ, Հանրապետութեան տարալուծմը կը պահանջէր ամենախիստ բառերով։ Կը յորդորէր ժողովուրդը՝ լեցնել իւր հրացան, և պատրաստ լինել ի մեռական ժամուն։ Ընդհ. Դատախազին տեղեկատուութենէն յետոյ, խմբագրին փաստաբանն յայտնեց թէ պոռնարդեան թերթին ընդդատեալ յօդուածը բառ առ բառ ընդօրինակութիւն մ'էր Վիքթոր Հիւկոյ Պ-ոէ-ի անուն քերթուածոյ հաւաքածոյին Յառաջաբանութեան մէկ մասին, սա տարբերութեամբ որ «Կայսրութիւն» բառին տեղ «Հանրապետութիւն» բառը դրուած էր։ Երդուեալք ծիծաղեցան՝ ո՛չ ոք միտքն կրնար անցնել դատապարտել զՎիքթոր Հիւկո, և խմբագրին ազատ թողուցին։

Լուիկ Միշէլ սգալեա

Լուիզ Միշէլի հետ միասին ամբաստանեալ երեք Անիշխանականք, առնական քաջութեան զգալի պակասութիւն մը ցուցնելով, խոյս տուեր էին դատարանէն, և ի բացակայութեան դատապարտեցան 6 և 4 ամսոյ բանտարկութեան։

ՇՈՒԷՅՏԻ ԵՒ ԴԱՆԻՈՑ միջև Սանտոան նեղցին տակէն ներքնագրի (Ռիվոլվէր) մը պիտի շինուի, Սկանտինաւեան թերակղզւոյն երկաթուղիները միացնելու համար Եւրոպայ գլխաւոր ցամաքին երկաթուղւոյ հետ։

—ԱԻՍՏՐԻՈՑ ԿԱՅՍԵՐ միջամտութեան վրայ (իւր նամակաց առ Պ. Թիֆա զոր հրատարակեցինք անցեալ օր) բոլորովին վերջ դրաւ Մահմատանի մէջ ծագած յուզումը «զօրավարներու խնդրոյն» առթիւ, յորում վիրաւորուած էին մահմատական ազգային զգացմունք։ Ֆրանսէ Եղէլֆի Թագաւոր-Կայսրն այնչափ ժողովրդականութիւն կը վայելէ իւր մահմատականացրով, որ իւր հայական խրատ լսելի եղաւ անմիջապէս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարքը Հայրն երեկ Սամաթիա երթալով Նորակառոյց Ս. Գէորգ եկեղեցին այցելեց և յորդոր կարդաց որ շինութիւնն ընդ փայթ աւարտելու աշխատին։ Շինութիւնը մեծ փութով առաջ կը տարուին և կը յուսացուի որ պիտի աւարտին մինչև սեպտեմբերի սկիզբը։

Ազգ. Պատրիարքարանը Պանորմայի թաղ. Խորհրդոյ պակասեալ անդամոց տեղ նոր ընտրութիւն կատարելով, յանձնարարց Պալըքէսէրի առաջնորդական Տեղապահին որպէս զի ի պաշտօն կոչէ զանոնք։

Առաջնորդի ընտրութիւնն յետաձգուած է առ այժմ։

Մասիսի այս շաբթուան թուոյն պարունակութիւնն է հետեւեալը։

Ռուսիա և Գերմանիա։— Անհետացած սերունդ մը։— Ոգեկոչութ ի Միացեալ Նահանգս։— Ողբ ի վերայ Ուլախայ երկրի Հայերուն։—Սէլիշոգ, Պրուսայի գաւառ։— Մասիսի խնդիրները։— Շաբաթական սուրհանդակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸԲԻ ՊԱՀՈՒՆ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Երէկ, Սէլամլբի հանդիսի միջոցին, որ սովորական շքով կատարուեցաւ Հ-Ռ-Ի մզկիթին մէջ, ցաւալի արկած մը պատահեցաւ։

Նորակազմ Էբ-Ռ-ը-ը հեծալազնդի փողահար զինուորներէն մէնոյն ձին խրտչելով, հակառակ զինուորին բոլոր ջանից, մինչև Հ-Ռ-Ի մզկիթի բակը սրընթաց ընթացաւ, ընդ քարշ ածելով զինուորն որ կնստէր վիճակի մէջ գետին ինկած էր։ Վեհ. Սուլթանն որ նոյն պահուն մզկիթին մէջ կը գտնուէր, այս արկածն իմանալով բարեհաճեցաւ անձամբ մինչև Պ-Ի-Ռ-ը-ը երթալ և հրամայեց որ պէտք եղած դարմաններն ընդ փայթ հասցնեն եւ Երլըրդի զինուորական հիւանդանոցը փոխադրեն վիրաւորեալը։

Ն. Վեհափառութեան հրամանը նոյն ժամայն գործադրուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Սոֆիայէն կը գրեն առ Հ-Ռ-ը թէ Աբա. Բումէլիի Կազմական Կանոնագիրը քննելու պաշտօն ունեցող Ցանձնաժողովոյ խորհրդակցութիւնք գոհացուցիչ կերպիւ կը կատարուին և թէ մինչև ցարդ որ և է դժուարութիւն չէ ծագած։

Սոֆիայէն առնուած վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ, Կրսէ Մ-ի-Ն-ա, Պուլկարիոյ պատերազմական Նախարար Ներիֆօրոֆ զնդապետն հրաժարական տուեր է, նախարարապետ Պ. Բարավելոֆի հետ կարծեաց անհամաձայնութիւն ունենալուն պատճառաւ։ Այս անհամաձայնութեանց առիթ տուեր է զօրաց չարժուն վիճակի մէջ դրուելու խնդիրը։

Փիլիպէէն կը գրեն թէ զինուց և ռազմամթերաց յԱրեւ. Բումէլի առաքումը կը շարունակուի անընդհատ։ Ի մէջ այլոց այս օրերս հինգ հարիւր սընտուկ փամփուշտ հասեր են ի Փիլիպէ։

Սոֆիայի պահական զօրաց մէկ մասը քաղաքին շրջակայքը գնացեր է մարզանքներ կատարելու։ Ընդ հրամատարութեամբ Ալէքսանդր իշխանին։ Այս մարզանքներ տեւեր են երեք օր, յետ որոյ իշխանը մայրաքաղաք վերադարձեր է իւր զօրաց հետ, առաջնորդութեամբ նուագածուաց խմբերու։

Ռուսիոյ պատերազմական նախարարը ծանուցած է ի Սոֆիա, թէ այն պուլկար երիտասարդք որք վերջին դէպքերուն առթիւ Ռուսիոյ զինուորական վարժարանները թողլով իրենց երկիրը գնացած էին, եթէ վերադառնան, իրենց առջեւ գոց պիտի դտնեն այդ վարժարանաց դռները։

Վառնայէն Լ. Հէրալ ուղղեալ նամակէ մը կը քաղնք հետեւեալ տեղեկութիւնները։

Պատերազմական նախարարութիւնն հինգ սպայներէ կազմեալ յանձնաժողով մը կազմեց սերպօ-պուլկար պատերազմին պատմութիւնը գրելու համար։ Այս յանձնաժողով արդէն գործի ձեռնարկած է, վասնզի մինչև տարեդարձը պիտի աւարտէ իւր աշխատութիւնն որ հիմնեալ պիտի լինի պատերազմի միջոցին և անկից յետոյ պատերազմական նախարարութեան ուղղեալ պաշտօնագրոց վրայ։

—Վառնայի հոյակապ Մայր եկեղեցին, որոյ շինութիւնն սկսած էր հինգ տարի առաջ, գրեթէ աւարտած է և օծումը պիտի կատարուի օգոստոս 30ին, Ս. Ալէքսանդրի տօնին օրը։

—Նուահանգստի վերատեսչութեան կողմէ հրատարակեալ ադդ մը կը ծանուցանէ թէ պուլկարական դրօշ կրող ամէն նաւերը որոց անցագիրը վաւերացեալ են պուլկար իշխանութեան կողմէ, ազատ մուտք պիտի ունենան Պուլկարի նաւահանգիստն, հակառակ տօնական հանդիսաւորութեանց։ Պոլսոյ առողջապահական միջազգային յանձնաժողովն որ քանի մ'օրուան քարանթինա հաստատած է Օտեսայէն, Վառնայէն եւ անոնց մէջ տեղ գտնուած նաւահանգիստներէն եկող նաւուց համար։ Այսպէս, յիշեալ վարչութեան գործակալն ի Պուլկար քարանթինայի կրնայ ենթարկել այն նաւերն միայն որք պուլկարական չեն, իսկ իշխանապետութեան դրօշը կրող նաւուց համար ոչինչ կրնայ ընել։ Այս բան բնական թիւրիմացութիւն մէջ որ անհետանալու տեղ պիտի սատկանայ, մինչեւ որ պուլկար կառավարութիւնը ներկայացուցիչ մը չունենայ Կ. Պոլսոյ առողջապահական վարչութեան մէջ։ Ուրիշ գրեթէ-միջազգային խնդիրներ ալ կան որք Բ. Դրան և Պուլկարիոյ միջեւ կարգադրուելու կարօտ են։

—Պուլկարիոյ բոլոր գաւառակայ իշխանութիւնք հրաման ստացած են իւրաքանչիւրն անմիջապէս քսանական հեծեալ ոստիկան զրկել ի Սոֆիա։ Երկու Պուլկարիաներու գաւառակաց թիւը լինելով 23, ընդ ամենն 460 հեծեալ ոստիկանք պիտի հաւաքուին մայրաքաղաքին մէջ։ Կերեւի թէ սահմանադրոյն վրայ Սերպիացիք այնքան դրդռիչ ընթացք մը կը բռնեն, որ Իշխանին կառավարութիւնն որոշած է հեծեալ ոստիկանաց շղթայ մը հաստատել սահմանագլխոյն երկայնութեամբ։

ՍԵՐԲԻԱ

Սերպիոյ պատերազմական պատրաստութեանց նկատմամբ շրջած այլ ընդ այլոյ զրոյցներուն վրայ, Բ. Դուռը բարեկամաբար բացատրութիւն խնդրած լինելով Պէլկրատի Դահլճէն, այս վերջինը պաշտօնապէս պատասխանած է թէ Սերպիա իւր ներքին գործերով կ'զբաղի և թէ բնաւ պատերազմի չպիտի ձեռնարկէ. հետեւաբար իւր պահեստի զօրաց ի դէն կոչելու և զօրք հաւաքելու մասին եղած զրոյցք բոլորովին անհիմն են։ (Թարգ.)

ՔԻՒՐԴԻՔ Ի ՄԻՋԱԳԵՏՍ

Այս խորագրոյն ներքև հետեւեալը կը կարդանք երէկուան Լէ-Ֆ-ի մէջ։

Պաղատոի գաւառին մէջ թափառաշրջիկ Քրդաց ապստամբութիւնք կը շարունակուին։ Այդ հրոսակութիւնք կը յարձակին այն վաճառականաց կարաւաններուն վրայ որք Պարսկաստանի և Մէջագետաց կողմերէն ծանրագին ապրանքներ կը բերանին։ Նոյնպէս կ'սպասեն թղթատարին անցնելուն, որոյ պայուսակները կը յափշտակեն, յաճախ զէն ի ձեռին, առանց փոյթ ընելու կառավարութեան և անհատից իրաւունքները։ Մոռցուած չէ այն մեծ կողոպուտը զոր ըրին վեց ամիս առաջ կողոպտելով այն թղթատարն որ Պաղատոյն Կ. Պոլիս կուգար 10,000 ոսկի բերելով տեղւոյս վաճառականաց յատկացեալ։ Այս վնասն ամբողջովին տուժեց Օսմ. Թղթատարութիւնն որ հարկադրեցաւ կողոպտեալ դրամագրաներու գումարն հատուցանել իրենց տերերուն։

Ցիրաւի, Քիւրդք Փոքր-Ասիոյ պատուհասներն են։ Արգասաբեր ամբողջ գաւառ մը քանդեցին, և այսպէսով անհնարին պիտի դարձուցեն ամէն վաճառականութիւն և երկրագործութիւն, եթէ կայս. կառավարութիւնն արտասովոր միջոցներ ձեռք չառնու անոնց դէմ։ Իրաւ է թէ Միւշիր Խամլիլ Հաֆիզ փաշա որ ինքն ալ քրդական ծագում ունի և կատարելապէս կը ճանչնայ այն երկիրն ուր կը գործուին այս ասպատակութիւնք, հրաման ստացած է Պաղատ երթալ և աւաղարտ Քիւրդերը սանձել, սակայն գործադրաբար, իւր բոլոր բարեյօժարութեամբ և յատկութեամբ, նա չը պիտի կարենայ մեծ գործ մը տեսնել, գործնականապէս խօսելով, ցորքան լաւ պայմանագիր մը չկնքուի Պարսկաստանի հետ, ի մասին բաղձացեալ նպատակին։ Երկուց կառավարութեանց իսկ շահը կը պահանջէ վերջապէս հաստատելի խնդրոյ մը վրայ որ այնքան կը հետաքրքրէ իրենց սահմանագլխոյց վերայ գտնուող խաղաղակեաց և աշխատասէր ժողովուրդն։ Եթէ այս համաձայնութիւն յապաղի տակաւին, անապատ տակաւ առ տակաւ պիտի մեծնայ և ընդլայնի դէպի այդ միւնոյն սահմանագլխոյն սահմանագիծերն մինչև այնպիսի կէտեր զորս անհնար է որոշել այժմէն։

Եգիպտոսի օսմ. պատուիրակ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա ընդարձակ տեղեկագիր մը յղած է Բ. Դրան, ի մասին Սուտանի կացութեան և Եգիպտական գործոց։ Ցաւարտ տեղեկագրոյն, Մուխթար փաշա հրաձանգ կը խնդրէ։

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, կայս. կառավարութիւնն որոշած լինելով արգելուլ այն գիտական Համաժողով որ Բերլայի Սիլլըզոսի հաստատման Իմ տարեդարձին առթիւ պիտի կատարուէր ամսոյս 27ին, կրթական Վեհ. Նախարարը բերանացի կերպիւ հաղորդած է զայս տնօրէնութիւն Սիլլըզոսի Նախագահ Ց. Վասիատէսի։ Մինչեի փաշա յայտնած է թէ Բ. Դուռը ցաւօք տեսած էր որ Սիլլըզոսն հրաւիրագրեր ուղղած է օտար երկիրներու գիտնոց, առանց կանխաւ կրթական նախարարութեան կարծիքն հարցուներու այս գումարման պատշաճութեան նկատմամբ։

Սիլլըզոսն երեկ առաւօտ հետեւեալ ադդն ուղղեց տեղական մամլոյն.

«Սիլլըզոսի կամքէն անկախ պատճառներով, գիտական համաժողովը չպիտի գումարուի»։

Բերա, 7/19 օգոստ. 1886

Օտարազգի ձեռնարկու մը կրթական նախարարութենէն և քաղաքապետութենէն արտօնութիւն խնդրած է Բերայի և Պոլսոյ գլխաւոր կեդրոններու մէջ Քէօշկեր հաստատել, լրագրաց և զուարճալի ընթերցաց վաճառման յատկացեալ, ինչպէս կան ի Փարիզ։ Այդ Քէօշկերու մէջ պիտի գտնուին ժամացոյցներ, կայս. Դիւանարանի ժամը ցոյց տուող։

Ցիշեալ ձեռնարկուն իւր արտօնութիւնը կը խնդրէ 25 տարուան համար, մինչ կրթական նախարարութիւնն ու քաղաքապետութիւնը 15 տարուան համար միայն տալ կը յօժարին։ Դարձեալ այս վիճակի մէջ գալով, կը յուսացուի թէ համաձայնութիւն մը գոյանայ։

Վանայ կրթական տնօրէն Ռէշատ պէյ արձակուրդով մայրաքաղաքս եկաւ։

Դարատաղի գործակատարն և մեծ Տէրութեանց դեսպանատնոց առաջին թարգմանը հինգշաբթի օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Արտաբին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վահէտ Տատեան էֆէնտիի հետ։

Սպասելի զրոյց մը կը յիշէ թէ Բեռլինոյ արքունի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Զիա պէյ Զէդինեէի օսմ. դեսպան պիտի անուանի։

Կայս. կառավարութիւնը բանակցութեան մէջ է, ուրեմն նոր ծովառմբակոց դնման համար։ Այս նպատակաւ առաջարկներ եղած են գերմանական և անգլիական զանազան ընկերութեանց կողմէ։

Ներքին գործոց նախարարութիւնն հեռագրաւ հրաման զրկեց Այտընի և Ատանայի կուսակալութեանց որպէս զի Տէնիզլիի և Գրբշէհիրի նորընտիր կառավարիչք՝ Հասան Խայրի փաշա և Ճաֆէր պէյ իրենց նոր պաշտօնատեղիներն երթան։

Ատանայի պարսկական հիւպատոս անուանեցաւ Ալի պէյ, Դավալայի անգլիական փոխ-հիւպատոս անուանեցաւ Տոք. Սթանսլի և Խամիլիկէի մէջ Փորթուկալի կառավարութեան կողմէ ի նորոյ հիւպատոսութիւն մը հաստատուելով, հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Ժորժ։

Բ. Դուռն իւր հաւանութիւնն յայտնած է այս ընտրութեանց համար։

Կայս. կառավարութիւնը նկատելով որ Ֆէսթանէի գործարանին հասցէթք օր աւուր նուազելու վրայ են, յանձնաժողով մը կազմեց նախագահութեամբ ամրութեանց և շինութեանց երկրորդ ճիւղի տնօրէն Մէրիլիվա Հիւսէին փաշայի որպէս զի պատճառները քննելով պէտք եղած բարեփոխմանց կատարէ։

Բարատաղի սահմանագլխոյց գծման աշխատութիւնք պիտի վերսկսին ի մեծոյ։ Զեդինեէի օսմ. դեսպան և յիշեալ սահմանագլխոյց գծման յանձնաժողովոյ նախագահ Ճէվատ փաշա պէտք եղած հրահանգներն ստացած է արդէն և յանձնաժողովոյ քարտուղարք, որք արձակուրդով մայրաքաղաքս կը գտնուին, հրաւիրուեր են փութացընել իրենց մեկնումն։

Մատրիտի իտալական դեսպանատան քարտուղարներէն Վակիլիօ կոմսը կ. Պոլսոյ դեսպանատունը փոխադրուած է։

Սելանիկի զինուորական հրամատար Ֆէրիդ Հասան Խայրի փաշա որ վերջերս պաշտօնանկ լինելով մայրաքաղաքս եկած էր, այս անգամ կայս. հրամանաւ վերստին հաստատուեցաւ իւր պաշտօնին մէջ և այսօր Սելանիկ պիտի ուղեւորի։

Ռուսիկանութեան վերատեսչութեան որոշմամբ, կրկին անգամ դատապարտութիւն կրող ոճրագործք հեռաւոր վայրերը պիտի աքսորուին։

Երմոնական բարձրմանց յանձնաժողովը Նախընթաց օր ինիստ գումարեցաւ Նախագահութեամբ Ներքին գործոց Նախարար Վահէտ Միւնիր փաշայի և երկար խորհրդակցութիւններէ յետոյ մինչև ցարդ որոշուած բարենորոգումներն ստորագրեց։

Ռուսուցչական վարժարանի ֆրանսերէն լեզուի ուսուցիչ Ճաֆէր պէյ, որ կրթական Նախարարութեան կողմէ Պրուսա գնացած էր տեղւոյն վարժարանաց վիճակը քննելու համար, մայրաքաղաքս եկաւ և իւր քննութեանց արդիւնքը պարունակող տեղեկագիր մը մատոյց յիշեալ Նախարարութեան։

Պոլսոյ եղեռնադատ ատեանը տասն և հինգ տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Իւսկիւտարի Պիւլպիւլ Ցէրէսի բնակող Հասան անուն խոհարարն որ դաշոյնով իւր զոքանչն սպաննած էր։

Կը յիշուի թէ Հէրմուս գետի ընթացքը փոխելու համար ծրագիր մը ներկայացուած էր Ա. յտընի Նախորդ կուսակալ Նազիս փաշային որ ընդունած լինելով զայն, աշխատութիւնք սկսած էին, 15,000 ոսկի ծախք հաշուելով։ Այժմեան կուսակալ Խաւլի Բիւթիմ փաշա ծանուցած է Բ. Դրան թէ յիշեալ ծրագրի գործադրութիւնը 15,000 ոսկիէն շատ աւելի ծախուց կը կարօտի և թէ միանգամայն արհեստական տեսակէտով անպատեհութիւնը նշմարուած են։

Անցեալ շաբաթ օր Իզմիրի Հրէից Սինագոկան գաղ մուտելով հազար տրամի չափ արծաթեայ անօթներ կը գողնայ։ Տնական կառավարութիւնը պէտք եղած խուզարկութիւնները կատարելով կը ձերբակալէ գողն որ Ավրամ անուն Հրէայ մ'է եղեր։

Կրթական նախարարութիւնն այս աւուր թուրք լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ, գաւառաց մէջ կրթական հաշուակալութեան պաշտօն վարելու համար իրենց անունն արձանագրել տուող անձինք, պարտին ամսոյս 14ին հինգշաբթի օրը նոյն նախարարութեան վարժարանաց վարչութեան պաշտօնատունը ներկայանալ ուր պէտք եղած քննութիւնք պիտի կատարուին։

Ընդհանուր Պարտուց Վարչութեան կողմէ Պ. Ժորժ Դարլան Օղլու նախընթաց օր Սուրիա ուղեւորեցաւ տեղւոյն Բալմիրի եւ Ճուտուի ազատանքներու վիճակը քննելու համար։

Տօքթէօռ Միշէլիք, որ կայս. երկրորդ զօրարանակի հրամատար Թահիր փաշայի հիւանդութիւնը դարմանելու համար Ադրիանապոլիս գնացած էր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Այտընի այս տարուան տասանորդի տուրքը վարձակալութեան տրուելով ելմտական գանձն 100,000 ոսկի աւելի շահ մը ունեցեր է լրագրատամբ այն տարիներու յորս կառավարութիւնն ուղղակի կը գանձեր այդ տուրքը։

ԲԱՐՁՐԱԴՈՑՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆ

Ի ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նոր տարին Կոկոր Մեսրոպ. 7, երեքշաբթի. ըստ Լատ.։

Վարժարանս մնոող աշակերտք առ նը-ուազն 12 տարեկան ըլլալու են։

Գիշերօթիկ աշակերտք կը վճարեն տարեկան 15 լիրա Օսմ. Սոյն վճարում պարտի ըլլալ հետեւեալ կերպիւ.—3 լիրա Սեպտեմբոյ մէջ, և 4 լիրա Յունվար ամսոյ մէջ և 4 լիրա Ապրիլ ամսոյ մէջ, առանց բացառութեան։

Գիշերօթիկաց համար 30 դ.կ. տարեկան մասնաւոր վճարում մը կը պահանջուի։

Ոչ մի ուսանող կընայ մնալ վարժարանիս մէջ այն ժամանակէն աւելի որոյ համար վճարած է կանխաւ։

Իւրաքանչիւր ուսանող պարտի հայթայթել իւր հանդերձեղէնները, անկողնիք, և ուրիշ դպրոցական պէտքերը։

17 Օգոստ. 1886 Տ-ՆՕՐԷՆ
Պարտիզակ Բ. Է. ՓԻՐՍ
1—3

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 19 օգոստոս

Այսօր Խորհրդարանին բացման առթիւ կարդացուած արքայական ճառը կը հաստատէ թէ երկիրն հաւանեցաւ Նախորդ Խորհրդարանին որոշմանց ի մասին Իռլանտայի խնդրոյն։—ապա կը շարունայ յանձնարարելով ելմտացոյցին արագ քննարկութիւնը.—չխօսիր ոչ արտաքին աշխարհագրութեան, ոչ ալ Իռլանտայի վրայ։

Լոնտոն, 19 օգոստոս

Լորդ Բէրէզֆ.— Բացման ճառին ի պատասխանի տրուելիք Ուղերձին վճռաբանութեան միջոցին, Նախարարապետ Լորտ Սալիսբրի յայտարարեց թէ Պիրմանիոյ գործերը կարգադրուելու վրայ են.—թէ ափղանեան սահմանագլխոյն գծելու պաշտօնն ունեցող յանձնախումբը ձեռնէն առաջ պիտի վերադառնայ, որովհետեւ լաւագոյն է դահլիճներու միջեւ կարգադրել սահմանագլխոյ առկախ խնդիրը.—Վերջապէս Լորտ Սալիսբրի յայտարարեց թէ կառավարութիւնն Իրլանտայի մէջ ի գործ պիտի դնէ՝ սովորական օրէնքներն, իրեն վերապահելով, եթէ անրաւական լինին, նոր իշխանութիւններ խնդրել Խորհրդարանէն։

Լոնտոն, 20 օգոստոս

Լորտերու ժողովն ընդունեց ուղերձին ծրագիրն։ ապա իւր նստարանն յետաձգեց մինչեւ օգոստոս 31։

Նոր առնախաստութիւնքն մը, Լորտ Սալիսբրի յայտնեց թէ Եւրոպա համաձայն պիտի լինի Անգլիոյ հետ, խաղաղութեան պահպանման համար։

ՓՈՔՐԱԳՈՅՆ ԳԱԼԱԹԻՈՅ ԳՈՐՍԷ

Ղալաթիա, 9 օգոստոս

ԸՆԹԱՑԵՔ ԱՐԺԵՆԹԻՒՆ

Օսմանեան Քսանոլիտ

	Դրամ	Փարա
Երէկ երեկոյ գոց. (Միսր. Դ. Սերի	16	12
Գերադրական գոցուածքն վերջը	»	16	12
Գերադրի մէջ	»	—	—
Վաղուան բացուածքնա	»	16	11
Բարձրագոյն գին	»	16	11
Նուազագոյն »	»	16	11
Կէս օրին	»	16	11
Գանձարանի 1858) A. պեմ		24	10
» 1862)			
» 1860)			
» 1863) B.	»	15	10
» 1872)			
» 1865)			
» 1869) C.	»	16	11
» 1873)			

ԻՌԼԻՊԻԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Իրէկ իրիկուն գոցուածքնա		82	30
Այս առաւոտ բացուածքնա Գ. Կ.		82	25
Կէս օրին		82	25

ԲԱՆԿԵՆՏՈՒՄՆԵՐ

Լոնտոնի գիներով	Գ. Կ. Ամբ. Լ.	3	8
Բրէսլաի գիներով	Գ. Կ. Ամբ. »	3	35
Ֆրանք աք Գոթս	»	4	35
Ցաս. Շանժ ի վայրէրաս	»	3	45
Գրամատէյ	»	281	
Բուսմէլիի երկաթուղի	Ֆր.	35	75
Օպլիկատոն աք Բրիտորիթ	»	—	
Ռամենթուզքի Լասարիսի	»	66	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱ

Լոնտոն, 20 Օգոստոս, ժամ 5 վայր. 45 երեկոյ

Անգլ. քանսոլիտ	101	1/16
Օսմ. » Սերի Գ. բացուածքնա	14	11/16
» » » գոցուածքնա	14	3/8
» » » Ա.	24	1/4
» » » Բ.	15	3/8
» » » Գ.	14	3/8
Օթոման 1871	74	
Փոխառութիւն 1877	87	1/4
Ֆրանք Օթոման	10	1/4
Ռուսական փոխառ. 1873	99	1/4
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	73	5/8
» առանձն. (բրիվիլէյիէ)	96	3/8
Տպրաս Սանիէ	72	1/2
Ցօմանիալ (փոխառ. Լոչիլը)	94	1/2
Հունգարական պարտատուզքի 4%ն	—	—
Ֆոնտանութիւն Բարիզի վրայ	25	12
Վիէննա, 20 Օգոստոս, ժամ 4 երեկոյ		
Ֆոնտանութիւն Լոնտոնի վրայ	126	25
Օսմանեան երկաթուղի	17	70
Բարիզ, 20 Օգոստոս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ		
Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109	62 1/2
» » 3 %	83	12 1/2
Օսմանեան քանսոլիտ Սերի Գ. բացուածքնա	14	90
» » » գոցուածքնա	14	90
» » Սերի Բ.	15	
» » Գ.	14	80
Օսմանեան երկաթուղի	35	25
» Բէյրութի բաժնեթուղթք	—	—
Ֆրանք Օթոման	567	50
Դրէսդի Լիմիտէ	536	25
» Ֆոնտիէ	1373	75
Ռամենտամս Լիմիտ	1215	
Ռուսական ոսկեղէն	2030	
Ռուսական 5% 1877ի	101	3/4
Իտալական Ռանթ	100	67 1/2
Եգիպտական միացեալ	373	75
Պրազիլական (պրազիլ)	64	1/4
Բրբորիթ Թիւրք	368	75
% Հէլլենական	298	75
Ֆրանք Լիմիտի վրայ	25	27

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Տ. Զուհաճեան դաշնամուրի համար նոր գործ մը կը հրատարակէ, Մ-ա-ք-ս-ա-ն Բէրբէրեան, որ նուիրուած է իւր փափկասան աշակերտներէն միոյն Ե. Ասատուր էֆէնտիի։

Գործն ինքնին շատ ճարտար գրուած մ'է իւր բոլոր ամբողջութեանը մէջ որ կը դրաւէ տասն ընդարձակ էջեր։ Բոլքա և Մազուրքայի ճիւղողները բան չպիտի հասկնան այդ երաժշտութենէն, վասն զի հոն պիտի գտնեն մեծ երգահանաց խիստ ոճն ու արհեստական գիտութիւնը, որոց ախորժն ու ճաշակը, գիտենք թէ, մեր ազգին մէջ շատ քիչեր ունին։ Դէպք է սակայն որ, մենք ալ այլոց պէս, ամէն բանի մէջ, ճշմարիտ դեղեցկութեանց հրապոյրէն կախարդուիլ սովորինք։

Զուհաճեան անծանօթ մը չէ Պոլսոյ համար։ Իւր երաժշտական արտադրութիւնք այնքան բազմաթիւ և բազմատեսակ են։ Բայց իւր վերջին գործին չնորհիւ կարծես թէ նոր յատկութեամբ մը ի հանդէս կուգայ։ Ճշմարիտ աշխ-ի-ն-ները քանի մը կերպեր ունեցած են գրելու, և մեր ազգային երաժշտապետն ալ որ Արշակ Բ. և չորս ազատաշունչ գուսաներգութիւններ յօրինած է, մտած կերեւի վերջերս այնպիսի մի շաղի մէջ ուր իւր անվիճելի տաղանդը կերպարանափոխութիւն մը սկսեր է կրել։ Այլ եւս չենք ստանար իւրմէ պարզ մեղեդիներ, դիւրին շարադրութիւններ նմանօրինակ անոնց զորս ատենօք չորս կողմը կը սիրէր։ Իւր այժմու հեղինակութիւնը յետին ծայր խնամուած են, և կապացուցանեն թէ ինքն ալ իւր «ոճ»-ը-ն-ը գիտէ։ ասիկա շնչին արժանիք մը չէ, որովհետեւ Պոլսոյ բնիկներու երամին մէջ չէք կարենար գտնել երբէք հատ որ գիտնան իրենց արհեստին քերականութիւնը։ Շ.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Պարգեւաբաշխութեան հանդէսներն.— Բարիզի Իրաւագիտական Համալսարանն.— Օփրդ Պիլէէգօ.— Բարիզի Երաժշտութեան և Արտասանութեան ազգային Քոնսերվատորիան.— Պ. Պիւս.— Լիսբի մահն և գեղեցկական երաժշտութիւն.—Ռիւպինդայնի մէկ նուագահանդէսն։

Պարգեւաբաշխութեան հանդէսներն յետոյ, եկան արձակուրդի օրերն։ Պարգեւաբաշխութեան հանդէսներն ալ ըստ մեզ, ունին իրենց օգտակար կողմերն, որպէս արձակուրդի օրերն։ Ամբողջ տարուան մ'աշխատանքէ յետոյ շահուած յիշատակութիւն մը կամ ցանակ մը աշակերտին համար անգին վարձատրութիւն մ'է եւ նոր աշխատութեանց համար հզօր խթան մը։ Մարդկային բնաւորութեան մէջ բնածին է փառասիրութիւնն և պարգեւաբաշխութեան հանդէսներն չեն որ աշակերտն ցուցամոլ կ'ընեն։ Ամենքս ալ աշակերտ եղած ենք և կը յիշենք թէ ինչքան մեծ ու փրկարար ազդեցութիւն ունի աշխատութեանց վրայ մրցանակ առնելու տենչանքն։ Եւ այդ մրցանակն ապաքէն այնքան աւելի ցանկալի կը դառնայ որքան աւելի կարեւորութիւն առնու։ Այս կէտն այնչափ լաւ ըմբռնուած է քաղաքակիրթ ազգերու մէջ, որ եւրոպական կարեւոր թերթերն խօսելով պարգեւաբաշխութեանց վրայ, ամբողջ էջեր կը զոհեն մրցանակ ու յիշատակութիւն ստացողներու անուանց հրատարակութեան։

Անցեալ շաբթուան Բարիզի թերթերն կը պարունակեն ֆրանսական ոստանին բոլոր կարեւոր վարժարանաց մէջ վարձատրուող աշակերտաց անուններն, իրաւագիտական Համալսարանէն սկսեալ մինչեւ լիկէէներն և բարձրագոյն նախակրթական վարժարաններն։

Բարիզի իրաւագիտական մրցանակներու ցուցակն կը կրէ աղջկան մ'անունն, որ երկրորդ տարւոյ բոլոր աշակերտաց մէջ միայնակ յաջողած է ըստանալ երկու հաւասար յիշատակագիրներ, — բարձրագոյն Համալսարանին քննութեանց մէջ։ Այդ աղջիկն կը կոչուի Օրիորդ Սարմիզիկէդուլա Պլիսէգո, եւ է Ռումանիոյ արքայական Դրամատան Տնօրէնին դուստրն։ Նա ստացեր է նաեւ Բարիզ քաղաքի հաստատած մրցանքի մէջ «Հռոմէական օրէնքաց» համար երկրորդ պատուոյ յիշատակութիւն։ Թէեւ օտար ֆրանսական ազգին և մանաւանդ օտար այն սեռին, որ մենաշնորհն է եղած իրաւագիտական ուսումն, սակայն Օրիորդ Պլիսէգօ կը յաջողի ամենակարեւոր տեղ մը գրաւել իւր հարիւրաւոր դասակցաց մէջ։ Բաւական տարիներէ ի վեր չէր տեսնուած ի Ֆրանսիրաւագիտական ուսանողուհի մը, ուստի այս յաջողութիւն ուշադրութիւն կը գրաւէ։ ասիկ յառաջ ուրիշ ֆրանսացի աղջիկ մը միայն, Օրիորդ Լէղառտիէռ, աշակերտած է Բարիզի իրաւագիտական Համալսարանին, եթէ չենք սխալիր։

Եւրոպայի մէջ հազուագիւտ չեն պատկերահան-կիներն ու գրագէտ-կիներն, երաժշտապետ-կիներն ու տրիբուն-կիներն, կիներ-բժիշկներն ու կիներ-լրագրատներն, կիներ հեռագրատանց ու թղթատարութեան պաշտօնեայ, կիներ հաշուակալ, վաճառական, գիւղական, կառապան. այլ իրաւագէտ-կիներ նորութիւն մ'է, որ Ամերիկայէն կուգայ, ինչպէս շատ մ'ուրիշ նորութիւններ։ Ամերիկայի մէջ կան փաստաբան-կիներ և ամերիկեան Հանրապետութեան Նախագահի վերջին ընտրութեան ատեն փաստաբան կին մը ներկայացաւ իւր նախագահական թեկնածու և յաջողեցաւ կեդրոնացնել իւր վրայ մի քանի հազար քուէներ։—Բարիզի մէջ, ուր այսօր կան տասնմեակ մը բժիշկ կիներ, չկայ որ և է կին որ լինի փաստաբան. սակայն անցեալ Օրիորդ Պիլէսգօ յաջողութիւնն ֆրանսացի աղջկանց նախանձ պիտի շարժէ և մի քանի տարի յետոյ պիտի լսենք թէ Ֆրանսայի իրաւագիտական վարժարաններն ալ կը յաճախեն ուսանողուհիներ։

Կիներ էական դեր մը վարած է միշտ մարդոց գործերուն ու ճակատագրին մէջ. ազդաց ներկայացուցիչք իսկ և բարքական մարդերն, մանաւանդ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, յաճախ կանանց ազդեցութեան ներքեւ գործած են։ Ոչինչ այնքան ճշմարիտ է քան ֆրանսական առածն որ կասէ, ամէն կնճռոտ խնդրոյ առթիւ, «Փնտուէ՛ կիներ»։ Այլ այժմ կիներ չը բաւականանար այն գաղտնի ու հզօր զէ

նաժողովոյ տեղեկագիրն», որպէս այսօր կը կարդանք. «Օրիորդ Պիլէսգօ ըստացաւ կրկին գովեստի յիշատակութիւն Բարիզի Իրաւագիտական Համալսարանին քննութեանց մէջ։»

Բարիզի Երաշխաւորեան և Աւրդաւանութեան ազգային Բնակչութեան մրցանքներն ալ կատարուելով անցեալ շաբթու, հանդիսապէս բաշխուեցան մրցանակներն և Բարիզի թերթերն հրատարակեցին 276 վարձատրեալներու անունքն։ Բարիզի ազգային Բնակչութեան հիմնուած է մեծ Յեղափոխութեան ատենները և արուեստական տեսակէտով էական ծառայութիւններ մատուցած Ֆրանսայի։ Զայնական և գործական երաժշտութիւն և թատերական արտասանութիւն կուսուցուին անդ ձրիաբար։ Աշակերտքն ու աշակերտուհիք ցերեկեայ են և կընդունուին քննութեամբ և մրցմամբ։ Երաժշտական ուսուցումն ունի զանազան ճիւղեր. ներդաշնակութեան գիտութիւնն, երաժշտական հեղինակութեան օրէնքներն, երաժշտական պատմութիւն, երգ, դաշնակ, երգեհոն, տաւիղ, ջութակ, սրինգ և լն։ Թատերական ուսուցումն ալ կը բովանդակէ ընթերցանութիւն, ասացում, արտասանութիւն, թատերական գրականութիւն և պատմութիւն թատերգութեան։

Այս տարի Բնակչութեան կատակերգութեան մրցմանց մէջ առաջին մրցանակն ստացեր է Պ. Պէռ։ Տարի մ'առաջ լրագիրք նոյն մրցմանց առթիւ մեծ գովեստներով յիշեցին այդ երիտասարդի անունն. ինք ոչ իսկ մրցողաց մէջ ընդունուելու արժան նկատուած էր յայնժամ դպրոցի վարչութեան կողմէ. այլ բաղդն այնպէս ուզած էր որ մրցողներէն մին հիւանդանայ։ Պ. Պէռ կը ներկայանայ ինքնակամ, մի քանի ժամուան մէջ կ'ուսնի նորա դերն և մեծ յաջողութիւն կ'ունենայ, արժանանալով ունկնդրաց ծափերուն։ Այս տարի Պ. Պէռ իւր բոլոր ընկերակցաց մէջ կարեւորագոյն տերն գրաւեր է արտասանելով մեծ յաջողութեամբ Ռասինի Դոլոսէրէրէն մի քանի կտորներ. այդ արտասանութիւնն ի յայտ բերեր է արուեստագիտական հզօր անձնաւորութիւն մը և Ֆրանսական Թատրոնի տնօրէնն, Ժիւլ Դլառդի, արձանագրեր է զայն անդամ իւր առաջնակարգ խմբին։

Դաշնակի մրցմանց մէջ ալ ի յայտ եկեր են երկու արտասովոր տաղանդներ, տասներեօթ այր և քառասուն կին դաշնակահարաց մէջ. մին Պ. Ռիդլինկէռ և միւսն Պ. Հիշը, որք միասին ըստացեր են առաջին մրցանակն։ Սակայն աներկբայ Պ. Ռիթլինկէռի և Պ. Հիշի նորածին տաղանդներն, հաւաքաբար, չեն կրնար մոռցնել տալ անհետացող այն միւս տաղանդն,—ըսենք հանճարն,—որ կոչուեցաւ Լիսդ։

Երաժշտութեան գերմանական նոր դպրոցին երեք մեծ վարպետներն ալ մեռան հեռաւոր տեղ։ Ցեռանդն Շուման, Վակնէռ երկ և այսօր Լիսդ։ Գերմանական երաժշտութիւնն, որ երբեմն այնքան հակառակորդներ ունէր, այսօր մեծ տեղ գրաւած է քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ։ Անոնք որ երաժշտութեան մասնաւորապէս չեն աշխատած և, այս տողերն գրողին նման, են մասնաւանդ ունկնդիր քան երաժիշտ, կը նախընտրեն ապաքէն իտալական երաժշտութիւնն եւ ֆրանսական երաժշտութեան այն երկերն որք չեն ազդուած գերմանական արդի ոգիէն. այդ խոյանտորհուրդ դաշնակներն շատ կը յոգնեցնեն մեր ուղեղն և աւելի հիացում կազդեն մեզ քան սրտայուզութիւն, այլ աներկբայ կը պարտինք խոնարհել մեր գլուխն այն մեծ վարպետներու և խիստ նորոգիչներու առջև՝ որք կոչուեցան Շուման և Վակնէռ և Լիսդ, և դատն բաղմերամ երաժիշտներէ մեծ ընդունելութիւն, իբր «ապագայի երաժշտութեան» միակներ։

Լիսդ ծնած էր 1811 ին և 1820 ին արդէն հանրային նուագահանդէսներ տալ սկսած էր։ 1825ին, տասնչորս տարեկան հասակին մէջ, դրած էր Ցն Սանէ կամ Սէրդ դէնէն, որ ներկայացուեցաւ Բարիզի Օպերայի Թատրոնն։ Միտիքական անձնաւորութիւն մ'էր նա. 1864 ին երբ կը գտնուէր ի Հռոմ կրօնական զգացումներն զարթած էին ի նմա իրենց բոլոր աշխոյժովն և 1865 ապրիլ 25 ին աբբայ եղեր էր։ Այդ թուականէն սկսեալ նա խմբագրեց եկեղեցական երաժշտութեան կտորներ Լեթ; Օ-ռա-տ-ն-ներ, որք ստացած են այսօր տիեզերական համբաւ։ Լիսդ երկար ատեն հիւանդ տառապելէ յետոյ մեռեր է յուլիսի վերջին օրն։ Նա վերջին վայրկենին փափաք յայտներ է Տիկին Դոզիմա Վակնէռի,—իւր աղջիկն ու Ռիչարտ Վակնէռի կինն—, թաղուիլ ի Պայրէօթ, այն գերեզմանատան մէջ ուր երկու տարի յառաջ թաղուեցաւ Վակնէռ ալ։ այդ քաղաքին մէջ էր երբեմն ներկայացուեցան Վակնէռի օբէռաներն, Լոհենկրին, Թանհոյզը, Բաւայրեաը, հակառակ ընդհանուր հակակրութեան և շնորհիւ Պավիէռաի նախորդ թագաւորին որ իւր սիրած այդ երկու տրուեստագիտներուն պէս կը հանդչի այսօր հողին ներքեւ, այնքան վիպական կեանքի եւ այնքան ողբերգական մահէ մը յետոյ։ Վակնէռի ու Լիսդի գերեզմաններն կը բարձրանան ա'նդուր, իրենց կենդանութեան ատեն, փառաւորագոյն յաղթանակն տարաւ այն նոր երաժշտական բանակն, որ դրօշակիրներն էին իրենք։

Լիսդ մեծ համբաւ հանած էր մանաւանդ իւրը դաշնակահար. վերջին տարիներս ինք և Ռիւպինշթայն կը նկատուէին աշխարհի առաջին դաշնակահարներն։ Զեմ լսած Լիսդն, այլ երբեք տարի առաջ օր մը լսած եմ ի Բարիզ Ռիւպինշթայնն, որ այժմ կը մնայ դաշնակահարաց թագաւոր բոլոր աշխարհի մէջ։ Լիսդի մահն կը յիշեցնէ ինձ այն անմոռաց ժամերն, յորս Ռիւպինշթայնի մատերուն դիւթական աղդեցութեան ներքեւ մնացի։

Կարդացած էի լրագրաց մէջ Ռիւպինշթայնի գալուստն ի Բարիզ և գիտէի որ մէկ նուագահանդէս միայն տալով պիտի մեկնի։ Ամբողջ շաբաթն յոյժ զբաղած լինելով նախապէս տոմսակ չէի գնած։ Կիւրակէ օր որոշեալ ատենէն շատ յառաջ ճամբայ ելայ։ Սէն Միշէլի ծառաստանին վրայ հանդիպեցայ իրաւագիտական ուսանողի մը, ինձ հայրենակից.

—Ո՞ւր կ'երթաս, ըսի։

—Օդ առնուլ։

—Պիտի երթա՞ս լսել Ռիւպինշթայնը։

—Միտք ունիմ. միայն թէ կանուխ է դեռ։

—Կանուխ երթանք լաւ տեղեր գրաւելու համար։

Ու թեւ թեւի յառաջացանք դէպի Սէն Միշէլի կամուրջն։ անցանք Արգարութեան Պալատին առջեւէն և հասանք Շաթլէի Թատրոնն, որ արեւելեան դրան առջեւ հաւաքուած էին արդէն երեսունի չափ անձինք և դրպրոցականներու պէս եռեւեռ կը սպասէին կարգաւ. մենք ալ մտանք սպասողաց խումբին մէջ։

Բարեկամս, որ ուրիշի հետ գնդրւած ատեն լրագիր կարդալ կը սիրէ ընդհանրապէս, գրպանէն Ֆիկարոյ մը հանեց և սկսաւ ընթեռնուլ։ Կէս ժամ յետոյ երբ լրագիրն աւարտեցաւ, ի հարկէ ստիպեալ, բարեկամս գրպանեց զայն և ըսաւ.

—Հիմայ, խօսինք։

Այն ատեն սկսանք երկար խօսակցութիւն մը, փոխն ի փոխ քաղաքականութեան և արուեստի վրայ, նոյն տարուան Նկարահանդէսին և նոյն չաթեուան աղմուկ հանող նոր վէպին վրայ, և մանաւանդ իտալական ու գերմանական երաժշտութեան վրայ։ Բարեկամս կատաղի երաժշտամոլ մ'է. թէեւ չէ ինք երաժիշտ, այլ երաժշտի չափ կը հասկնայ նուագէ. ամեն շաբթու Բաստիլի ու Թօշնի նուագահանդէսներն կը յաճախէր. գերմանական երաժշտութեան ջերմ կուսակից, հոգին կուսայ Պէթովէնին, Մոցառթին ու Վակնէռին։ Կը խօսէինք ու կը խօսէինք, այլ չէր անցներ ժամանակն։ Հարկ է սպասած ըլլալ այդպէս ժամերով, արեւին տակ, ոտքի վրայ, Թատրոնի մը դրան առջեւ, գաղափար ունենալու համար այն ահագին դանդաղութեան վրայ, որով կ'անցնին այդ վայրկեանները։

Հինգ հարիւրէ աւելի էին սպասողներն երբ որոշեալ ժամանակն հասաւ հուսկ ուրեմն։ Ցայնժամ, փոխանակ դուռն բացուելու, դրան վրայ դռնուոյ պատուհանն բացուեցաւ. երիտասարդ մը գլուխն դուրս հանեց անտի ու ըսաւ.

—Ա՛լ տեղ չկայ։

Ինչ որ կ'զգայ մուրացկին զոր կ'ըպասեցնեն երկար ատեն և ապա կը-սեն իրեն Ա՜ռաջ գա՛, այնքան տաժանելի չէ թերեւս որքան ինչ որ պահ մը զգացին հինգ հարիւր սպասողք։ Բողոքոյ ձայներ ու գանգատներ ամեն կողմէ լսուեցան, այլ ի զուր. բոլոր տեղերն ալ կանխապէս ծախու առնուած էին։ Ամեն ոք սկսաւ ցրուիլ։ Բարեկամս ալ, որ քիչ մը ջղոտ է, համբերութիւնն հատած ու զայրացած, թողուց մեկնեցաւ, հակառակ թախանձանացս։ Քառորդի մը չափ ալ սպասեցի ես. ամբոխն ցրուած էր եւ հոգիս քսան հոգի մնացած էինք. մեր մէջէն ոմանք սկսան աղմուկ հանել եւ թատրոնին դրան ոտքի հարուածներ տալ. նոյն երիտասարդն դարձեալ երեւցաւ պատուհանէն և ըսաւ.

—Աղմուկ մի՛ ընէք. պիտի ջանանք զձեզ տեղաւորել։

Եւ դուռն բացուեցաւ. յայնժամ ամենքս ալ ներս խուժեցինք թատրոնէն, և վերն, շատ վերն, առաստաղին մօտ, մէկ մէկ տեղ կրցանք գտնել շրնորհիւ անոնց որք կանխաւ տոմսակ առած և չէին եկած. օրհնեցինք այդ անծանօթ բացակայներն և ունկնդրեցինք Ռիւպինշթայնին։ Ամբողջ երկու ժամեր հմայեց նա զմեզ մերթ ահեղ, մերթ գողաղ, մերթ տխուր և մերթ զուարթ, ատ արագ, որոտընդոստ, անդաղցը ու յամրընթաց, է՛ զի բարկացայտ ու փոթորկայոյզ և է՛ զի վճիտ ու անդորր։ Հոգի առեր էր դաշնամուրն. լեզու առեր էին նորա թելերն։ Ռիւպինշթայնի մատերն կը կը պարէին ընտերնարանին վրայ. գոգցես նորա չէին դպեր փղոսկրին, այնքան մեղմ էին երբեմն ձայներն որք կը լսուէին։ Ռիւպինշթայն զարկաւ իւր խմբագրած կատորներն քսանի չափ. անձնիւրն ուներ մասնաւոր հրապոյր։ Մատներէն կը ցայտէին ներդաշնակութեան կայծեր. մերթ ովկիանու փոթորիկն էր այն և մերթ կարկաչահոս գետակի մը ջուրց գուրգուրանքն եղերաց վրայ. մերթ դիւցազներգութիւն մը և մերթ սիրատարփի քերթուած մը. մերթ վիշտ ու ողբ և մերթ խնծիլ ու հրճիւ։ Երկար մազերն ու ամենատգեղ դէմքն մեծանուն արուեստագէտին վայրի երեւոյթ մը կուտային իրեն, այլ այդ վայրենութիւնն ունէր չգիտեմ ինչ վըսեմ արտայայտութիւն մը, որ կ'ազդէր պատկառանք։ Անկարելի է ուրիշի հոգւոյն մէջ այնքան զգայնութիւն ու խանդ ու խանդաղատանք դնել, առանց ինքնին զգածուած լինելու. Ռիւպինշթայն ներշնչուած էր և խորապէս յուզուած։ Սրահն հարուն, առ վայր մը զսպելէ յետոյ հոգեկան վրդովմն, յանկարծ յիմարի պէս կը ծափահարէր միահաղոյն։ Եւ երբ ընդհանուր զմայլանաց մէջ Ռիւպինշթայն կը թողուր դաշնամուրն, ես կը մտածէի այն մեծ խորհուրդին վրայ օրով նախախնամութիւնն այս կամ այն էակն կ'օժտէ արտասովոր կարողութիւններով, կուսայ նմա արուեստից հանճարն և, նա լինի Ռիսդօրի թէ Բրվինկ, Բադդի թէ կայեռաէ, Ռիւպինշթայն թէ Լիսդ, կը զբօսցնէ ու կը սփոփէ զմեզ, կը կրթէ մեր միտքն ու կազնուացնէ մեր հոգին։

Եւ ամեն անգամ որ այդ էակաց մին կը մեռնի, մարդկութեան բարերար մ'է որ կը հեռանայ աշխարհի հոգիներէն։

ԱՐԱՔԻՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ

Զօ ուրեանց փոխադրութիւններն եղեկտրականութեամբ։—Պ. Մարսել Տէբրէի փորձերը։—Օնանու մեդալը։—Աւագողաբանութիւն երիտասարդաց հնաց։

Մի քանի շաբաթէ ի վեր մեծ աղմուկ հանեց Պ. Մարսէլ Տէբրէի փորձերու յաջողութիւնն, որոց նպատակն է եղեկտրականութեան միջոցաւ զօրութիւն մը փոխադրել մի որոշ տեղէ հեռաւոր տեղ մը։ Մեզ համար նոր չէին այս փորձերը քանի որ քանի մը տարիէ ի վեր սոցա ձեռնարկուած է և քանի որ այժմ տրուած արդեանց վրայ ես լուր առած ենք ամիսներով առաջ։ Եթէ կայ նոր բան մը այն է Գիտական Ակադեմիական Ցանձնաժողովին հաստատումն և Պ. Մարսէլ Տէբրէի գործուութեան պաշտօնական վաւերացումը պատկառելի մարմնոյ մը կողմանէ։

Բայց քանի որ ուրեմն է անգամ մ'ևս խօսինք սարը վրայ։

Դիցուք թէ բնութեան որ և իցէ առատաբուղխ շնորհայ կարգէն զօրութիւն մը կայ հեռաւոր տեղ մը։ Զորօրինակ ջրայ զօրաւոր հոսանք մը, որ անդադար կը հոսի։ Այս զօրութիւնն ինչո՞ւ կորսնցնենք. առնենք, գործածենք մեր ղտնազան պիտոյից, մեքենաներ դարձնել տանք, կառքեր քաշել, ջրհաններ շարժել ևն, ևն, անթիւ ծառայութիւններ ընել տանք իրեն։ Բայց չմոռնանք որ հեռուն է զօրութեան աղբիւրն և մենք պարտինք մինչեւ քովը երթալ նորա հետ տեսակցելու և աշխատեցնելու համար։ Եւ ըստ որում անկարելի է քաղաքը գետն քով փոխադրել կամ գետը բերել քաղաքին քով, ապա ուրեմն խորհելու է միջոց մը որ ջրի զօրութենէն օգուտ քաղենք առանց տեղափոխելու։ Ահա այս է Պ. Մարսէլ Տէբրէի լուծած խնդրոյն նպատակը։

Եղեկտրականութիւնն ի՞նչ բան ունի այս գործին մէջ։ Շատ պարզ է։ Եղեկտրականութիւնն միջնորդի կամ բեռնակիրի պաշտօն կը վարէ, բեռնակիր որ երկու աքանչելագոյն յատկութիւններ ունի որք սովորական բեռնակրաց շնորհուած չեն։ Առաջինն թէ կոյծակի արագութեամբ կ'երթայ, երկրորդն ճարտար խնդիր չունի, նորոյ մեռաղեայ թել մը լաւագոյն շուն է իրեն համար։

Ապա ուրեմն եթէ գետն հոսանքին ի զուր վատնած զօրութիւնն քաղելով ամփոփենք և դնենք եղեկտրականութեան ուսերուն վրայ, այսինքն եղեկտրականութեան վերածենք, ինչպէս հեռագիրն, նա կ'երթայ ուր որ զինքը տանի երկաթեայ թելն և սահմանագլուխն հասնելով ոչինչ կը մնայ ընել՝ բայց եթէ հասած եղեկտրականութիւնն առնուլ ու վերստին զօրութեան վերածել և գործածել ինչպէս որ ուզուի։

Այժմ նոր խնդիր Ի՞նչպէս գետին ջրոյ հոսանքին զօրութիւնն կ'ամփոփենք և եղեկտրականութեան կը վերածենք, և ապա ի՞նչպէս ի քաղաք ժամանած եղեկտրական հոսանքն վերստին զօրութեան կը վերածենք։ Այս խնդիրը այնքան գեղեցիկ է և լուծումն այնքան հրաշալի որոյ վրայ եթէ չարունակ չենք զմայլիր, պարզապէս այնու է զի վարժած ենք հրաշալեաց։ Եղեկտրականութիւնն անտեսանելի, անշօշափելի, անպսելի, աննիւթ և անմարմին հեղանիւթ մ'է։ Զօ-ր-ի՞-ն ըստ ածն ալ չէ թէ եղեկտրականութեան նման շատ մը բացասական յատկութեամբ լի է, այլ նաեւ այնքան դժուարըմբռնելի է որ մեքենագէտք տակաւին չեն դտած որոշ բառեր զօ-ր-ի՞-ն ըստ ածն խօսքով սահմանելու համար։ Եւ մարդիկ յայտնած են այս երկու անսահմանելի երեւոյթներն մին միւսին վերածել։

Ցետ՞ք ինչպէս։

Զրոյն հոսանքը անիւ մը կը դարձնէ, անիւն առանցքը հաստատեալ է և նմանապէս դառնալով հոսանքին անկանոն շարժումն կանոնաւոր և ջրնանաւոր շարժման կը վերածուի։ Այս առանցքին շարժումն զօրութիւնն կը հաղորդուի ճախարանները և կամ այլ մեքենական միջոցաւ մի փոքր մեքենայի որոյ անունն է «եղեկտրա-մագնիսական մեքենայ»։ Այս մեքենայն շարժման մէջ դրուելով ստացած զօրութիւնն կը վերածէ եղեկտրականութեան։ եթէ հարցնէք թէ ինչպէս՞, ուրիշ օր մը կը բացատրեմ։ Այս ջրոյն միայն ընտեմ որ այս մեքենան, որոյ առջեւն օրինակն չնեց Պ. Կռամ պէլճիայեն և լաւագոյններն Սիէնս անգլիացին, կրկին յատկութիւն մ'ունի. Ա. իւր կեդրոնական անիւն դարձուցած ատեն վատնեալ զօրութիւնն եղեկտրականութեան կը փոխէ և Բ. եթէ եղեկտրականութեան ստանայ տեղէ մը, անմիջապէս իւր կեդրոնական անիւն կ'սկսի դառնալ։ Այսինքն փոխադարձաբար ստացած եղեկտրականութիւնն կը վերածէ զօրութեան։ Ըսել է թէ այս անդամ եւս գետեզրեայ եղեկտրա-մագնիսական մեքենան երբոր գետն հոսանաց զօրութեան չնորհիւ անուն դառնալն զգայ, իրմէ բղխեալ երկու թելերէն կ'սկսի դուրս տալ եղեկտրականութիւնն որ կը հոսի այդ թելերուն վրայէն մինչեւ ուր որ տարուի։

Ի քաղաքին, նմանօրինակ մեքենայ մը կայ։ Նա կ'ստանայ թելերուն ծայրերը, հեռուներարար հակադարձ պտոյտն մը կը կատարէ և իւր անիւն կ'սկսի դառնալ ուժգին։ Ահա այս զօրութիւնն ուժէ, գործածեցէք ինչ բանի որ կ'ուզէք. զօրութեան և փոխադրութեան խնդիրն լուծուած է։

Հիմա պիտի հարցնէք, գիտեմ, թէ այս ամենուն մէջ ի՞նչ է Պ. Մարսէլ Տէբրէի դերը։ Ինչո՞ւ այս մարդ փառաւորուի, քանի որ իւր կարմնէն մեքենայ մը կամ նոր կարմութիւն մը չէ հաստատած։ Եթէ տեսականին համար է, սա չէ գժուար և բաղմաթիւ ուղղութիւն այս չափն կրնային յղանալ և վերջապէս Ակադեմիական Ցանձնաժողովոյ ամիսներով աշխատութիւնն ալ կը զարմացնէ։

Արդարեւ աւելորդ իրաւացի են այս գիտողութիւնքն. սակայն գործնականը տեսականին չափ պարզ չէ, եւ Պ. Մարսէլ Տէբրէ տարիներով աշխատելովն առանց նոր գործիք հնարելու շատ մեծ գործ տեսած է բացատրեմ։

Ինչպէս նկարագրեցի ի վերեւ, առէք պարուսպատշաճ մեքենայք եւ գործեցէք։ Պիտի տեսնէք որ ընտ. ջրոյի յաջողիք։ Ի՞նչպէս։ Նախ գետեզրեայ մեքենայն շարժած ատեն պիտի դիտէք որ քաղաքին մեքենայն բնաւ չշարժիր։ ինչո՞ւ, փնտռեցէք, եւ պիտի տեսնէք թէ հաղորդիչ թելն մի քանի տեղերէ հալեր, փրթեր է։ Այո՛, երբ եղեկտրական հոսանքն բաղմաթիւ ձիւ զօրութեամբ կը հոսի, անոր ամեն թել չդիմանար, կը տաքնայ, կը կարմրի եւ կը հալի։ Գիտենք թէ բլաթինն անգամ այպէս հալեցնել կարելի է, մինչեւ գետ հոսցներու ջերմութիւնն չբաւեր։

Այն ատեն պիտի խորհիք թէեւ փոխել ուրիշ մեռաղ դնել, եւ վերջապէս աւելի հաստատելով պիտի յաջողիք երկաթեայ դիմացկուն հաղորդիչներ գտնելու։

Ապա ուրիշ խոչընդոտ։ Պիտի տեսնէք թէ հարիւր ձիւ զօրութեամբ գետեզրեայ մեքենայն դառնալովն հազիւ մէկ ձիւ զօրութիւն պիտի հասնի ի քաղաք։ Ինչո՞ւ։ Դարձեալ նոր հարցանդուած եւ նոր արգելքներ։ Այս անգամ յոյժ զարմանալի։ Պիտի տեսնէք թէ սովորական հեռագրի թելերու նման դիւրին չէ կատարելապէս չկորցնել այս թելերն։ ոչինչ պատճառաւ մը, խառնուել եւ առատաբուղխ եղեկտրականութիւնն ճանրան կը մոլորի կ'երթայ և կը կ'սուսի։ Նոր զգուշութիւնք։ որ աշխատութիւնք։

Վերջապէս այս անառակ եղեկտրական հոսանքն կապեալ եւ կաշկանդեալ երբ խոյս տալու միջոց չգտներ, կ'սկսի մատակայ հեռագրի եւ թելեփոնի թելերուն վրայ ազդել հեռուէն, նոցա գործունէութիւնն խանգարել եւ վերջին փորձերու մէջ տեսան թէ մինչեւ անգամ երբ հեռագրոյ թելերու մօտն կ'անցնէր այս, բոլորովին կ'արգիլէր հեռագիրը զարնելն, պարզապէս հեռուէն ազդելով։

Այսպէսով տակաւ առ տակաւ փոխելով, պարզելով, նորոգելով և կատարելագործելով, քայլ առ քայլ յառաջանալով եւ երկար աշխատութենէ վերջ, Պ. Մարսէլ Տէբրէ յաջողեցաւ գետն ի քաղաք փոխադրեալ զօրութիւնն եթէ ոչ ամբողջապէս գէթ հարիւր ձիւ զօրութենէն մինչեւ յիսունն ի քաղաք հասցնել։ (*)

Գիտենք թէ ամբողջովին փոխադրելն անկարելի է տեսականօրէն, և միշտ պիտի մնայ կորուսեալ մաս մը զոր կրնանք համարիլ իբր ճանրու ծախք. սակայն նկատելով որ զօրութիւնը ձրի է և յուսալով որ օր ըստ օրէ կատարելագործելով մինչեւ 60 կամ 80 % փոխադրել կարելի պիտի լինի, այս արդիւնքն հրճուեցուցիչ է և ապագան մեսալուա և յոյժ ծիծաղաբեր։

* *

Եթէ կայ մէկը որ չէ ծիծաղաբեր՝ այն է Պ. Եղիազար Մուրատեան՝ որ Ֆրանսայի հեղինակ Պ. Թիսօի ձեռքէն բռնած կուգայ մեզ հայոյս ներկայացնել այդ մարդն՝ երկրորդ անգամուան համար, ՕՆԱՆՈՒ ՄԵԴԱԼ անուանեալ գրքին ներքեւ։

Կանխաւ ըսեմ՝ Բնաւ բառ մը չպիտի ըսեմ այս գրքին նիւթին, մանրամասնութեանց, բաժանմանց ևն վրայ, որովհետեւ չեմ ուզեր իմնալ այն թարգմանչին մէջ յորում ինքած են հեղինակն ու թարգմանչն, այն է մոլութիւններէ փրկելու բարի նպատակաւ մոլութիւններն ուսուցանելու անանձնական դերը կատարել։ Նոքա թող բարկանան որքան որ ուզեն. այս այսպէս է։

Պ. Եղիազար Մուրատեան ինձ համար բարեկամ մը ըլլալով գիտէ թէ որքան կը յարգեմ զինք իւր քաջ դասախօս և այսու թող ներէ որ քիչ մը անկեղծօրէն խօսիմ։ Պ. Թիսօ եթէ չներէ փոյթս չէ. սակայն կը կրկնեմ, բարկանալ գործելու նպատակաւ չարիք կը գործեն անգիտակցաբար և դիւրին է ինձ ապացուցանել թէ նախաբաններու և յառաջաբաններու մէջ առատորէն բացատրուած օգուտները միայն հոն կը մնան։

Օնանու մեդալը կարդացող դպրոցական մը ուշի ուշով դիտեցէք։ Նա գիրքը չէ թէ կը կարդայ այլ կը լափէ։ Ոչ մէկ դասագիրք ոչ մէկ գրութիւն այնքան հետաքրքիր աշք չէ դիտած, այնքան յուզեալ ձեռք չէ թղթատած։ Առանձնացեալ և յափշտակեալ դպրոցական կը կարդայ և շուտով վերջին կը հասնի։ Եթէ այն պահուն հարցնէք իրեն թէ ի՞նչ կը մտածէ, պիտի կարծէք անտարակոյս թէ օգուտ քաղած է։ Արդարեւ հազար անգամ կ'երդնու ինքնին թէ միշտ և միշտ հետ պիտի կենայ մոլութիւններէ։ Բայց այնպէս է մարդկային բնութիւնը որ ժամանակին ազդեցութեամբ վարք ու դրդուանքը կը փոխատին և յիշողութեան մէջ կը մնայ ինչ որ պէտք չէր մնալ, այսինքն շատ մը տգեղ բաներու գիտակցութիւն։ Եւ օր մը դիպուածով, օր մը ինքնարերաբար, օր մ'ալ կամաւ կ'սկսի արդիւնաւոր ծանօթ մոլութեանց հաճոյքը վայելել և անգամ մը որ հոսանքին մէջ մնաս . . . .

Ըսածս այնքան ճշմարիտ է որ Օնանու Մեդալին այս անգամ երկրորդ տպագրութիւնն է որ ի լոյս կ'ընծայուի։ Ըսել է թէ առաջինն սպառած է, անտարակոյս երկրորդն ալ պիտի սպառի։ և սակայն, ինչպէս թարգմանիչն կը կարծէ, ես աւելի իրաւամբ չեմ կարծեր որ ինչպէս առաջին տպագրութիւնն սպառեալով նմանապէս երկրորդով հայ երիտասարդութեան բարոյական վիճակն նուազ ինչ բարւոքած ըլլայ։

Գործին այս երկրորդ տպագրութիւն առաջնոյն հետ բաղդատելով յաւելումներ ստացած է։ Երկու բան աւելցած է որուն ոչչափ լաւ է մին, միւսն այնքան վատ է։ Տօքթէօր Յ. Թիրեաքեանի պատուական յառաջաբանը և քաստիելի պատկերներ։

Տօքթէօր Թիրեաքեանի յառաջաբանին վրայ լաւագոյն ըսելիքս պիտի ըլլար մի քանի մասերն ի մէջ բերել, եւ սակայն ամբողջապէս հրատարակեցաւ Արեւ-Ելքի մէջ. երեսս կարդացի այս գրութիւնը եւ դարձեալ չեմ դադրիր համ առնելէ, այնքան լաւ կ'ըսէ եւ այնքան գեղեցիկ կերպով կ'ըսէ նոյն իսկ ինչ որ պէտք չէր ըսել։ Յառաջաբանին մէջ կը բացատրի թէ որքան անկեալ վիճակի մէջ է եւ որքան, բժշկական սթափիսթիքներու վիպայութեամբ, «մարդկութիւնը իւր գեղազուարթ գարնան մէջ ծախող սպառող այս չարադէտ պատը ընդհանրացեալ է ու հարուածներ կը գործէ, գրեթէ ամեն հոգակի մէջ». իրաւ է որ սուտ դպրամանը Պ. Թիսօի գիրքը չէ, բայց ինչ եւ իցէ։ Արդարեւ տեսէ՛ք ինչ կ'ըսէ գլուխն յառաջաբանը։

«Ի՞նչ օգուտ պիտի քաղէ ընթերցողը խիստպէս եւ ճշգիւ գիտնալու համար։ Մոլութեան ընդհանուր ահեղի հետեւանքը բաւական չէ՞ն ի խրատ եւ յուզութիւն։ Նա զի այն արհեստական ծանօթութիւնք, որչափ ալ քաջ բացատրուած ըլլան, դարձեալ միշտ մնթի կը մնան անպատրաստ ընթերցողի մը։ Ես կը վստահամ որ անքօղ մարմինը, ըսել կ'ուզեմ թէ իւրաքանչիւր մաս եւ անդամ բժշկական ազատութեամբ յայտնել յոյզոյզելը, փոխանակ մոլեկան հուրը չեջուցանելու, աւելի եւս զայն արծարծել չծառայէ չնորհիւ մանկական դիւրագրգռութեան զոր խթել եւ մղել կ'ըլլայ դէպ ի այն առարկայս որոցմէ հեռացնել էր կէտ նպատակին։»

Մինթէ իմ ըսածս ալ այս չէ։

Դալով պատկերներուն՝ ոգեղութիւնը նկարագրող զօրեղ ածական մը կը փնտռեմ այս պատկերներուն համար, բայց ի զուր։ Կը հարցնեմ ինքնիրեն ինչ պէտք կար պատկերներու, քանի որ առաջին տպագրութիւնն չունէր պատկերներ եւ ո՞ր ծծագրիչն այդ հանճարն ունեցաւ այնպիսի պատկերներ չինելու որք շատ աւելի կը զզուեցնեն ընթերցողը քան բոլոր գրուածներ։ Անտարակոյս թարգմանչն ալ զգայցած է այդ պատկերներուն անպիտանութիւնն։

* *

Երկու խօսք ալ ունիմ ըսելու Պ. Մ. Կ. Նազիկեանի Առաջնորդութիւն Երիտասարդուհեաց անուն գրքին համար որ կ'ըսէ թէ գերմաներէնէ թարգմանած է։

Ամբիկայ երկու մասանց բաժանեալ, 160 երեսով և դեղին կողքով գիրք մ'է (դէթի ձեռքս հասած օրինակը) և չիտանն ընելով ներսովն ու դուրսովն նոյն գոյն ազդեցութիւնն ըրաւ վրաս։

Պիտի հարցնեմ թարգմանչին թէ ուսկից գնաց դատ այդ գերման հեղինակն որոյ անունն ալ չկայ գրքին վրայ և որուն գերմանացի ըլլալն ալ յոյժ կասկածելի է, իսկ այդ նիւթը գրելու անկարող ըլլալն անկասկած։ Գրքին մէջ շարունակ ֆրանսացի հեղինակներ կը յիշուին, ինչպէս Պոսիէ, Տիւբանը, Պերթիլյօն ևն ևն, բժշկական և այլ բառերը ֆրանսերէն կը գրուին, վերջապէս գիրքը շատ հեռու է գերմանական գրքերու գրուածքի կերպարանքն ունենալէ և պահ մը կը կասկածիմ թէ մի գուցէ ֆրանսերէնէ ի գերմաներէն թարգմանուած ըլլայ և Պ. Նազիկեան այդպէս կարծէ։

Ըսի թէ գիրքն երկու մասանց բաժնեալ է. առաջինն է Բնախօսութիւն Աղջկանց և երկրորդն Առաջնորդութիւն Երիտասարդուհեաց։ Այս երկու մասերն ալ իրար կարծեն եւ միայն վրայ գաղափար մը տալ կը բաւէ ամբողջն հասկնալու։

Դիպուածով երես մը բանամ. 46բրդ. երեսը։ Կը վերաբերի գլ. Ի՞ որոյ վերնագիրն է ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԵԱՑ ԿԵԱՆԵՐԻՆ ՕՐ ՄԸ։

Նախորդ երեսին մէջ նկարագրած է թէ ինչպէս երիտասարդուհին արտասրնը մէկդի ձգելով սենեկապանուհի մը կ'անցնի նորա տեղ (*)։ թէ առաւօտուն ուշ կը զարթնու, ուշ կը ճաշէ, հանդերձեղինով կ'զբաղի, գերձակի կը դիմէ և «այս ամենը կը կատարէ անսման ջնորհքով, այն անսպառելի սիրելութեամբ՝ որ կը հմայէ զտիկնայս եւ գեղեցիկ կանանց գունդ մը կը համախմբէ իւր շուրջը։»

«Անտի կ'ելնէ երթալ տիկին Ք***ի տունը. անդ կը խօսին Տօռէթի (Տօռէ կարդացէք) վերջին վիպին վրայ, եւ կը վստահեցուցեմ ձեզ թէ այդ խեղճ բանաստեղծը (Տօռէթ, խեղճ բանաստեղծ մը որ վիպ կը գրէ, տակի՞ց գտաք այս գիրքը) խիստ յարձակումներ կ'ընդունի այդ ազնուապետական ընկերութենէն։

«Նոյն պահուն անդ գտնուած օրիորդք խումբ խումբ բաժնուած աւելի լուրջ բաներու վրայ կը խօսակցին, հետեւեալ աւուր համար նոր զուարճութիւն մը կ'որոշեն, կը խօսին գլխոյ վարսից այն նորանոր ձեւերու վրայ՝ զորս առաջիկայ ձմեռն հետ պիտի բերէ, թէ՝ կեղծամները պիտի անարգուին, թէ վերտին մեծ գանգուրները պիտի յարգուին եւն։ Բայց այս գեղատիք, իրենց խօսակցութեան ատեն չեն մոռնար սենեկին հակառակ կողմը նստող իրենց մարց չարժումները դիտել, եւ ըստ կարելւոյն նոյնութեամբ նմանիլ անոնց։»

Բայց թող ըսէ ինձ այդ աներեւոյթ դերմանացին, ի՞նչ յուսի ընթացք կայ այս վարմունքին մէջ, պախարակելի՞ է խումբ խումբ նստիլն եւն եւն եւ առաջնաբանութեան հակառակ ի՞նչ կայ այս ամենուն մէջ։ Հետեւեալը կը հասկնէ թէ Պ. Գերմանացին որքան կուռնդ գլուխ է։

«Վերջերս իբր հրապուրիչ եւ դիւթիչ ճանչցուած տիկնոջ մը սեղանակից լինելու պատիւն ունեցայ։ Ձայն յոյժ մոերմական էր եւն։ Ընկերութիւնը յոյժ զուարթ էր եւ ընթերանիստ ընկերուհիս ալ կարի սիրաղեզ . . . ։ Բայց, Աստուա՛ծ իմ, որպիսի շաղակրատութիւն, ո՛րպիսի չատախօսութիւն, բարբանջ եւ ո՛րպիսի ոստումն ի նիւթոյ յայլ նիւթ։ որով հարեւանցի ինն իսկ չլաց

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՍՏՔ 1884 ՏԱՐԻՈՅ 1,718,462

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՍՏՔ 1884 ՏԱՐԻՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և փրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած զնասին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրաւներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶԱՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՍՍԻՐԱՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

ՏՈՔԹՈՐ Տ. ՎԱՆ ՄՈՆԲՀՈՎԷՆԻ

ՁՈՐ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ — ԳՈՐԾԱԼԱՆԻ ՆՇԱՆ

DVM

ԱՐԾԱԹԻ ԺԷԼԱԹԻՆՕ-ՊՈՄՄԻՐՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ ԷՏՈՒԱՐ ՄԱՆՆ, գեղեցկաձև, Ընդհանուր գործակատար Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար, Հաճեմի խան, Պոլիս։ Մրաբ Զարշի մօտ։

Նոյն Վաճառատան մէջ կը գտնուին լուսանկարչութեան ամէն պիտոյքներ։

ՍԻԿԱՐԼԷԹԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԾԽՈՂՆԵՐԸ

JOB

կամ բնաւ չմխել

ԺԱՆ ՊԱՐՏՈՒ

Ստորագրութիւն

Jn Bardou

և այս Նշանս միայն կը կրեն

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CREDIT

Գնումն և վաճառումն ամէն տեսակ արժէքներու — **ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿ** — Գանձումն ամէն տեսակ կարգներու

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

Կեդրոնատեղի 116, Բրպարակ Լաֆայէթ, Բարիզ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆԳ

Կանխիկ և տարեկան վաճառումն ֆրանսական բաժնեւոր պարտատիրոջ — Վիլ տը Բառի 3 % փոխառութիւն 1868 ի, 65 ի, 74 ի, 75 ի, 76 ի (4 %), Գուէտի ֆոնտիէ տը ֆոնտս 1853) 3 %) Գումիւռալ 1860, 79, 80, ֆոնտիէռ 1877, 79, Պանք իբոթեքէռ 1880, Վիլ տը Լիոն 1880, Լիլ 1860, Ամիէն 881, 1/4 Վիլ տը Բառի 1874, 1/5 Գումիւռալ 1860, 1/10 ֆոնտիէռ 1883 եւն. եւն։

Վիճակահանութիւնք տեղի կունենան ամէն ամիս և գլխաւոր բաժիններն են 5,000, 10,000, 2,000, 30,000, 40,000, 50,000, 100,000 և 200,000 ֆրանք։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄՆՏՈՒԿԸ կը վաճառէ այս ամէն արժէքները ի փոխարէն ամսական 5, 10 և 20 ֆրանքի։ Գնոյն «սիստիմայէն Գուտոնայ իւր պարտատիրոջ թիւերուն» և իրաւունք կունենայ թէ վիճակահանութեանց և թէ տարեկան կտրոններուն, «իբր թէ տարբերութիւն վճարած լիներ գումարը»։ Ամսական ստացագրերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Ստորագրելու համար, դիմել առ ԱՊՈՏՈՒԼԼԱՀ ՆԱԱՍ էֆ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բոլոր-դակ թուրքիոյ համար։ Գրասենեակք թիւ 4, Պաչէ-Գարու, Պոլիս։

Գործակալութեանց և ստորագրութեանց խնդիրք թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներէն ղրկուելու են նմանապէս առ Ա. Նասսի էֆէնտի։

Գործակատար ի Պրուսա, Պ. Յովհաննէս Պ. Գալֆէնտ

Գործակատարք Պ. Պ. Մէհմէտ Մբրահիմ, ի Զմիւռնիա և շրջակայքը
Պ. Ն. Կոստանդէ, ի Սէլանիկ
Պ. Յ. Գ. Քէլէլեան, Գենիւէ։
Պ. Ա. Թէքիրմէճեան, Ալյեղու-Գործակատար
Պ. Նորան Ռէֆէլ, ի Դամասկոս Սուրիոյ համար
Պ. Յովհաննէս Նահապետեան, ի Կէմլիսալու։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

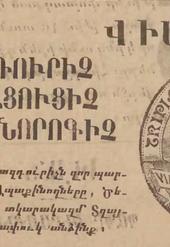

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻԻԹ ՖՈՍՖԱՓ ՏԸ ՇՕ

Ամենազգու կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապոպենդիցները, Դեբիլները, Կանայք, տկարակազմ Տղայնեքն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Զգայնոց Ոսկրային դրութեանց կազմութեան և Զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազգու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ծոմակալի ամէն ցաւերու, Փորկապութեան, Հիւծծման, երկար ապաքինմանց, Եւայլն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատառողջութեան, Զգայնին ուժգնաւորութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չարաշուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ալիբէրանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, որա մեծ փողոց 169։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑԹ ԵՐԿԱԹ

ԿԱՆՄԱՆԶԱՆՏ (FER BRAVAIS) ԱՆԱՐԻՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենազօրաւորն է. օր մի քանի կաթիլով, քիչ ժամանակի մէջ առողջութիւնն կը վերահաստատուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑ ԵՐԿԱԹԻՆ գործածութիւնն ոչ ջղաձգութիւն, ոչ ստամոքսի յոգնութիւն, ոչ թանչք և ոչ պղնձութիւն կը պատճառէ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑ ԵՐԿԱԹՆ, ինչպէս համ ու հոտ չունի և չտանջալ ոչ գինիին, ոչ Լրյոն և ոչ որ և է ըմպելեաց օրոց մէջ խառնուելով կը գործածուի։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենէն ազատն է, որովհետև ամբողջ սրուակ մը մէկ ամէն վեց շաբաթ կը տեւէ. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն օրը մի քանի փարայի կու գայ։

ՊՐԱՎԷԻ ԶՐԱՅՈՑԹ ԵՐԿԱԹՆ ոսկրաները Հնչեցներ։

Ամէն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական Հրաշք երկաթին գործածման եղանակներն։

Պ. Պրաւէ իւր հնարած երկաթակոյտն զօրութիւնն կրնայ երաշխաւորել, երբ սրուակաց վերայ գտնուած իւր տպակ ստորագրութիւնն կար մէջ թանաքով։ Մեծ և փոքր սրուակներով կը ծախուի։

Վաճառատեղին է՝ ի Փարիզ, BOUTRON & Cie, Rue St-Lazare, 40 & 42.

Կեդրոնատեղիքն են իբր Պոլիս Քիւչիւքեան եղբարք, Գասապեան, Վէնսան Ծանրի, և այլ մի քանի դեղաբանք։

ԴԵՂԱՐԱՆ ՆՈՐՄԱԼ Հ. ԷՄԻՐԶԷԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒՏԻ ԹԻՒՐՊԷԻ ԴԷՄ

Կը ծանուցուի արգոյ հասարակութեան թէ սոյն դեղարանն, որ արդէն ծանօթ է երկու տարիէ ի վեր և դիմողներն չափազանց գոհ մնացած են, առաւել գոհացուցիչ դիրքի մէջ է այսօր ամէն նկատմամբ։

Տոքթոր Նաղարէթեան իւր ուսումն Գաղղիոյ մէջ առնելէ և երկար տարիներ հիւանդանոցաց մէջ աշխատելէ յետոյ Պոլիս վերադարձած ըլլալով, սոյն դեղարանի մէջ ամէն երկուշաբթի և հինգշաբթի ժամը 5—8 հիւանդ պիտի ընդունի. շաբաթ օրերը ձրիաբար պիտի ընդունի կարօտներն։

Ամենայն կը համարինք Տոքթորի արժանեալ մասին գովեստ շռայլել։ Իւր երկարամեայ փորձառութիւն ունի։ Կրնան վստահանալ հասարակութիւնը։

Ասամնարոյժ Տոքթոր Ժոզէֆ Նալթաս եւս ամէն օր մինչեւ կէս օր ակռայի վերաբերեալ հիւանդութիւններ պիտի դարմանէ։

Ա.Զ.Դ

Շերիֆեան էֆէնտի որ շատ ժամանակէ մի վեր Աթէնքի բժշկական Համալսարանին մէջ կարգուած է, իրեն մասնաճիւղ ընտրելով Շէ-Նա այսինքն Տանա Պուռնը բուռած հիւանդութիւնը, այս անգամ աւարտելով իւր ուսմանց շրջանը, հանդերձ բժիշկներու վկայութեամբ Պոլիս հասած է և պատրաստ է ծանուցանել մեծարգոյ հասարակութեան թէ ամէն երեքշաբթի և շաբաթ օրեր ի Վէկիր Խան Գուլէ Օտասը թիւ 12 սենեակը պատրաստ է վերոյգրեալ հիւանդութեամբ վարակեալներն դարմանել, մէկ դեղով։ Վկայեալ աղքատը ձրիապէս պիտի դարմանուի։ 2—3

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Պոլիս Կոմոլքէն Քլուբ Ռիւ- 77

Զարմանալի գնով և արագապէս կը գործադրուին եկած դեղագիրները

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԵՑԻ Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԵԷՆԻ ՀԱՃ ԽԱՆ Ռիւ- 26

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՍՈՒԼԹԱՆԹ, ՁԵԿԱՆ ԻՒՐ ՀՈՐՎԵԿԻՆՈՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱԼԼԻԱԿԱՆ ԴԵՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ԱՐԵՆ ՏԵՍԱԿ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՔԻՆԱ ԲԱԼԻՊԱՆԹՈՅԻ

Մ. ՊԵՅԼԻԿՃԵԱՆԻ

Այս յոյժ ախորժահամ բուժական բմպելիքը ընդարձակ գործածութեան մատած է քիչ տարիներու մէջ իւր անսխալ լուսնս կազդուրիչ ներգործութեան շնորհիւն, որ տկար, դժգոյն և ընդհանուր առմամբ վատառողջ կոպտութեանց ապաքինութեան ազդուագոյն միջոցն է։

Կը վաճառուի Պոլսոյ կոմը կոմերդիոն գլուխը Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը թիւ 77 • կը գտնուի նաեւս ուրիշ դեղարաններու մէջ։

Կը յանձնարարուի մանաւորապէս գիշերանալ կեղծ չենուածներէն։

ԱՅԵՐԻ ԱՍԱՐԱՓԱՐԻԼԱՆ

Արեան առնաքրութիւնը յառաջ կը բերէ կազմութեան մէջ ուժի և առոյգ վիճակի նուազումն, որ կը պատճառէ խոյլ և բազմատեսակ խուլական հիւանդութիւնք, մարթի փչուելիք, շարաւալից պտարներ, ուռոյցք, վերք, գոնոթիւն, օձիկ, ոսկրի հիւանդութիւնք, հոդերեան (եէլ) և ջրացաւ։

Արեան մէջ խոյլի հակամիտութիւնը ընդհանրապէս ուրիշ շատ հիւանդութիւններ ալ կը պատճառէ, ինչպէս ստամոքսի, երիկամանց և լեարդի տկարութիւնք, դալկակ, անմարսողութիւն, թանչք, մելամաղձոտութիւն, սրտի հիւանդութիւնք, ընդհանուր անզօրութիւն և շատ ատիթ թոքային ախտք։

Աչաց և ականջի վերք և այլ նման հիւանդութիւնք ընդհանրապէս խոյլային արատաւորութեան հետեւանքն են։

Կանացի տկարութիւնք ընդհանրապէս ապացոյց են թէ կազմութեանը մէջ հիւանդատ վիճակ մը և խոյլային արատաւորութիւն կայ։ Նաեւ գաղիական ախտն արեան թունաւորման ամենէն սոսկալի տեսակն է և ամենէն վտանգաւոր տարիք խոյլային հիւանդութեանց ծագումն սալու։

Արդ արեան ամէն տեսակ անկարգութեանց և խոյլային հիւանդութեանց համար Այերի զտեալ Սարսափարիլլայի քաղաքութիւնը գիտցուած դարմաններուն մէջ ամենէն պօրեղն և լաւագոյն դեղն է, ինչպէս բազմաթիւ փորձերով հաստատուած է։ Կը ծախուի դեղավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Ղալաթիա Բէրշէմէք բազար եէնի ճամի դրան դիմաց կից Ս. Մ. Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը։

ԵՐԹԵԼԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԳԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ռ. Գ. Ռէպլէյ, Կ. Գալոյ — Օսէասլէ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Ալասոնս	2,000	Լէգանդօ	4,500
Ալմէրս	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկո	1,300	Մարսոմի	2,500
Գասսոնս	3,500	Մէրս	2,000
Գօրտոնս	2,200	Նէրս	2,000
Գրաֆ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Դէլրս	2,600	Օրլանտս	3,000
Գարիբա-	2,500	Օդրանդ-	4,500
Գասէս	2,400	Օդէս	2,000
Գաբօ	2,000	Բասիլիք	1,200
Գօմս	2,700	Բալէրմոն	3,200
Տիտոս	2,500	Բասաբեր	1,700
Տօմիս-	1,800	Քիդ-	2,800
Էրաբօ	2,600	Իրմալիթ	4,400
Ֆրանգ-	2,600	Իրմալաս	3,200
Ֆալքօն	800	Լայլ	3,000
Ֆիտս	1,700	Լօմանս	5,500
Ֆրամմիկ	1,600	Լօմէս	3,500
Կարլէս	5,500	Մալէրմս	4,000
Հիդանս	2,200	Մարֆս	2,000
Կօզ	800	Մէլվիս	2,000
Կլասմա	200	Նորէնդ-	4,300
Հանկ		Թասոս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Բէրլիք	3,000
Հիտալկս	3,000	Թիկկեր	1,300
Հիւմֆրէզ	1,200	Թօրէսս	2,800
Ճիս	2,300	Փասիֆ-	3,600
Բէկրս	2,000	Սէեսաս	1600
Բօքս	2,200	Չէկրա	3,000
Լէ-	2,000	Չէկրս	41,0

Ս-ՊԷՐՆՈ չոգենաւը, նաւապետ Ռոբերս, ընդհանուր վաճառքով ուղեւորս 17 ին Հոկտեմբերի մեկնած է, և ուղեւորներուն տիկրը սատ կ'ապատուի։

Քէյրս չոգենաւը, նաւապետ Հէյտ, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ սատ հասած պարպած և Սատսա ուղեւորած է։

Ուղեւորներու համար ուրիշ դիւրութիւններ

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԵՏԵՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւնէթ խան Գալաթիա

514

ԳԵՆԵՐԱԼԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Բոլիէ գլխ. կանոնաւորագոյն բանաստ.

Սամոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յատակիկայ չոգենաւն է Լամարթին որ օգոստոս 11 ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 28ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յատակիկայ չոգենաւն է Լ. Մէնկրեան որ պիտի մեկնի օգոստոս 23 ին։

Ուղեւորներ և բեռներ

Նաւագնէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՆԻՈՒԻ ԲԼՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւնէթ Մոհամէտ փողոց, Թիւ 141.

514

ՖՐԷՏ. ԷՏՅԱՆՏ ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԱՆԴԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ռ. Գ. Ռէպլէյ, Մ. Գալոյ — Օսէասլէ

Ա. Ֆ. Մարսիլիա

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Ալճերիան	2500	Ֆայսիսեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլորիտեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլորիտան	3700
Ամերեան	2500	Իսպերիան	5500
Ամազոնեան	3700	Իսպերիան	5500
Պավսրիան	6000	Իսգրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեվանտեան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Բայրենեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Օթոմոն	700
Լեմերշէն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆրանսիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆլանդրիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ուղեւորներու համար ուրիշ դիւրութիւններ

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 36, 36, Եէնի Միւնէթ խան, Գալաթիա.

Նաւատեսաք, Պարոնայք Ֆրէտ, Էյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնիս

Կ. Պոլիս, Իսմաիլ Լաֆոնդէն.
Ճիւրաբդար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք
Նիքսանդրիա, Կ. Լ. Վասման և ընկ.
Մարդա, Ա. Քամիլերի.
Ներա, Ռ. Մ. Մաժրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդոլ և ընկ.

512

ՄԱՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ — ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ ԵՎ ԼԻՄԱ

Ընդարձակ

Անուանք	Թանոյ	Անուանք	Թանոյ
Քանոբուս	4200	Ֆիֆիրա	3000
Ֆերոս	4000	Օասրիս	3000
Սամանկի	4000	Նէսթիրիա	3000
Սէնսպրի-	3250	Բերա	3000
Թրէս	3250	Լօգրեա	800
Մակասա	3250	Ալիտա	800
Մարիսթի-	3250	Սէսիլ	700

Ս-ՊԷՐՆՈ չոգենաւը, նաւապետ Բոլ, Ս-տեսպէն ասա հասաւ և ի մեծագ Լիվերբուլ պիտի երթայ ուղղակի։

Դիմել առ Յ. Թ. ՈՒԻԹԻԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանլզգ փողոց,
Ուիթիլ խան
ՃԷՔՄԻՍ ՄՈՌ և ԸՆԿ
515 Եէնի Ճէյմս Մորիսի, Լիվերբուլ

ԹԱԲԱՍԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ, ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ ԵՎ Ս-ՊԷՐՆՈ ՓՈՂ

Կանոնաւորագոյն բանաստ.

Անուանք	Թանոյ	Կամ ապրանք
Ալա Սոֆիա	3,000	Գաղ
Արարատ	2,500	Ածուխ
Ադրիատիք	2,500	Գրանի չուգ
Լաքոնիա	2,500	Սիմէնտ
Մասսաճուսէտս	1,500	Ալաբաստր
Բուսիլիա	2,800	Ֆոսֆորիտ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գնելով վաճառք կընդունի Եւրոպական արկղիներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն պիտոյութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԳԱՆՆԻՆ ՌՈԲԵՐ ԵՒ ԸՆԿ.
515 Գրիթիլ

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԱՁԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ռ. Գ. Ռէպլէյ, Մ. Գալոյ — Օսէասլէ

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար, Նեմանգէս Հավրէ, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչէսդրի, Պրաֆիրտի եւ եւ համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի։

Ամէն չոգենաւու մէջ կայ կին բժշկուհի մը Ընկերութեան չոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Քէրնիոյ չոգենաւը, նաւապետ Ֆէրկիսոն, Լիվերբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈՒԻ
Թիւ 1 Փիչիք Հալի
փալա խան Գալաթա

511

ՏՈԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅՈՒԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԶԱՏԱՍԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԵՂՈՑ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ

Սենեկաց եւ զգեստուց համար

Ա. ՄԻԼՅԱՏՈՂԼԻՔ

Ի Սրբոյն (Գալաթա)

Կեդրոնատեղի՝ ի Կալաթա, Յուսէֆի Լոյտ խան, 2։

Ի Ս. ՏՐԱՍՏԵՆՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. ԱՐԻՖԵԼԻ ԼՐԱԳՐՈՒ

ՇԵՒՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆԵՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1886 ՕԳՈՍՏՈՍ 1 ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԷՆ ՄԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 31

Վաղագոյն ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱՆԵՐ

11 15 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
11 15 Ալբանվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 15 Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
11 15 Պէյդ. Բաշտպ. Ր. Բ. Մահ. Գանդրճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկիլ. Պէյ. Գուզ.
12 — ԵԷՆԻՄ Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
12 15 Գալատեր. Մեզարպ. Պէյլիք. Թար. Պէյդ. Բաշտպ. Գանդր. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկիլ. Պէյլեր. Գուզկ. Գապաթ.
12 15 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
1 30 Պէյ. Թար. Պէյդ. Բաշտպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
1 30 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
2 15 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյլիք. Թարապա. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
3 — Պէյ. Թար. Պէյդ. Բաշտպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
3 — ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Գիւնէշ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաքլ. Պէշիքթաշ.
4 — Մեզ. Պէյ. Պէյդ. Բաշտպ. Ր. Բ. Մահ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկիլ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք.
4 30 ԵԷՆԻՄ. Մեզարպ. Պէյլիք. Թարապա. Եէնիք. Ամեն. Մարկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
5 30 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Մարկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
5 45 Մեզարպուր. Պէյ. Թար. Պէյդ. Բաշտպ. Ր. Բ. Մահ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
6 15 ԵԷՆԻՄ. Մեզարպ. Պէյլիք. Թարապա. Պէյդ. Բաշտպ. Եէնիք. Մարկ. Գանդրճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Ամիվ. Զէնկիլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իսկ.
7 45 Ա. Գաղ. Եէնիք. Մեզարպ. Պէյլիքաբերէ Թարապա. Եէնիք. Ամեն. Մարկ. Ր. Հիսար. Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
8 45 Պէյ. Թար. Պէյդ. Բաշտպ. Ր. Բ. Մահ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
8 45 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
9 30 ԵԷՆԻՄ. Մեզարպ. Պէյլիք. Թարապա. Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
10 — ԵԷՆԻՄ. Մեզարպ. Պէյլիք. Թարապա. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ.
10 20 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Ամեն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
10 30 Մեզ. Պէյ. Թար. Պէյդ. Բաշ. Ր. Բ. Մահ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
10 40 ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
11 — ԵԷՆԻՄ. Մեզ. Պէյ. Քիւրէնգ. Թար. Եէնիք. Մարկ. Ր. Հիսար Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.

Կամարդին Հիմնագ. Շրջանաններ

1 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամիվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թար. Պէյլիք. Մեզարպ. Եէնիմանհալլէ.
1 30 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Բ. Բ. Մահ. Գանդ. Պէյդ. Թար. Պէյլիք. Մեզարպ.
1 45 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամիվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Պէնէ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլիք. Մեզարպ. Եէնիմ.
2 — Գալատ. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյ. Զէնկիլ. Ամիվ. Գանտ. Ա. Ե. Բ. Հիսար Գանդրճ. Մարկ. Եէնիք. Բաշտպ. Պէյդ. Բաշտպ. Պէյլիք. Մեզարպ. Եէնիմ.
2 30 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամիվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլիք. Մեզարպ. Եէնիմ.
2 30 Իսկ. Գուզկ. Պէյլեր. Զէնկիլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդրճ. Բ. Բ. Մահ. Բաշտպ. Պէյդ. Պէյ. Մեզ.
3 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ամիվ. Պէպէք Ր. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թար. Պէյլիք. Մեզ Եէնիմանհալլէ.
4 30 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդ. Բ. Բ. Մահ. Բաշտպ. Պէյդզ. Թար. Պէյլիք.
4 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր